

KONSTITUCINIAM TEISMUI TEIKIAMŲ PRAŠYMŲ IR PAKLAUSIMŲ PRIIMTINUMO PRAKTIKOS APŽVALGA

Turinys

I. ATISISAKYMAS NAGRINĖTI PRAŠYMĄ	4
• Atsisakymas nagrinėti prašymą, paduotą institucijos ar asmens, neturinčių teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą	4
• Atsisakymas nagrinėti prašymą, kurio nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui	6
<i>Konstitucinis Teismas tiria tik Seimo, Prezidento, Vyriausybės ir referendumu priimtus teisės aktus</i>	6
<i>Konstitucinis Teismas nesprenžia teisės taikymo klausimų</i>	6
<i>Konstitucinis Teismas nesprenžia vienodos galios teisės aktų suderinamumo klausimų</i>	8
<i>Konstitucinis Teismas netiria teisėkūros subjektų neveikimo</i>	8
<i>Konstitucinis Teismas nenagrinėja prašymų, kuriuose nėra tyrimo dalyko</i>	9
<i>Konstitucinis Teismas nenagrinėja fiktyvių prašymų</i>	10
<i>Konstitucinis Teismas nenagrinėja savitikslių prašymų</i>	11
• Atsisakymas nagrinėti prašymą, kuriame nurodyto teisės akto atitiktis Konstitucijai jau iširta	12
• Atsisakymas nagrinėti prašymą, jeigu Konstitucinis Teismas yra pradėjęs nagrinėti bylą dėl to paties dalyko	13
• Atsisakymas nagrinėti prašymą, grindžiamą ne teisiniais motyvais	14
II. PRAŠYMO GRAŽINIMAS	15
• Reikalavimas pateikti teisinius argumentus	15
<i>Nepateikta argumentų, pagrindžiančių pareiškėjo poziciją</i>	16
<i>Prašymuose išdėstytais teiginiais nepagrįsta pareiškėjų pozicija</i>	20
<i>Netinkamai atskleistas ginčijamo ar su juo susijusio teisinio reguliavimo turinys</i>	22
<i>Neatsižvelgta į svarbias oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas arba ja remtasi netinkamai</i>	23
<i>Kiti su teisiniu argumentavimu susiję prašymų trūkumai</i>	25
• Kiti reikalavimai prašymų turiniui ir formai	26
III. ATISISAKYMAS NAGRINĖTI PAKLAUSIMĄ	28
IV. ATISISAKYMAS AIŠKINTI KONSTITUCINIO TEISMO AKTUS	30

Konstitucinis Teismas, kaip teisminė institucija, neinicijuoja savo nagrinėjamų konstitucinės justicijos bylų – jos pradamos tik pagal Konstitucijoje nurodytų subjektų, turinčių teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą, prašymus ir paklausimus. Būtent pareiškėjų keliamos abejonės, formuluojamos problemos lemia konstitucinės justicijos bylų problematiką, atitinkamus jose reikalingo Konstitucijos aiškinimo aspektus, teisės aktų, kuriuos Konstitucinis Teismas, patvirtindamas tų abejonių pagrįstumą, pripažįsta prieštaraujančiais Konstitucijai, pašalinimą iš teisės sistemos, kitus teisinės sistemos pokyčius. Taigi kreipimaisi į Konstitucinį Teismą turi tiesioginę reikšmingą įtaką teisės sistemos būklei, žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimui, visai konstitucinės teisės raidai. Tačiau ši įtaka ir Konstitucinio Teismo darbo veiksmingumas labai priklauso ir nuo kreipimūsi kokybės – pareiškėjų gebėjimo išvelgti ir iškelti svarbias konstitucines problemas, prašymams ir paklausimams keliamų reikalavimų laikymosi, argumentavimo aiškumo ir įtikinamumo.

Konstitucinio Teismo kompetencija, subjektai, turintys teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą atitinkamais jo kompetencijai priskirtais klausimais, taip pat reikalavimai, kurių turi būti laikomasi teikiant prašymus ir paklausimus, nustatyti Konstitucijoje ir Konstitucinio Teismo įstatyme.

Pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas sprendžia, ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai, o Prezidento ir Vyriausybės aktai – Konstitucijai ir įstatymams (102 straipsnio 1 dalis). Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad šios konstitucinės nuostatos negalima aiškinti pažodžiui, kaip esą pateikiančios išsamų, baigtinį teisės aktų, kurių atitikties aukštesnės galios teisės aktams tyrimas ir atitinkamų sprendimų priėmimas Konstitucijoje yra priskirtas Konstitucinio Teismo jurisdikcijai, sąrašą (2006 m. kovo 28 d. nutarimas). Aiškindamas Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalį viso konstitucinio teisinio reguliavimo kontekste, Konstitucinis Teismas ne kartą konstatavo, kad pagal Konstituciją jis turi išimtinę kompetenciją tirti ir spręsti, ar bet kuris Seimo, Prezidento arba Vyriausybės aktas, taip pat bet kuris referendumu priimtas aktas neprieštarauja bet kuriam aukštesnės galios aktui (2006 m. kovo 28 d., 2006 m. birželio 6 d., 2007 m. spalio 24 d., 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimai).

Taigi Konstituciniam Teismui gali būti pateikiami prašymai ištirti:

- Konstitucijos keitimo įstatymų, konstitucinių įstatymų atitiktį Konstitucijai;
- įstatymų, Seimo statuto atitiktį Konstitucijai ir konstituciniams įstatymams;
- Seimo poįstatyminių teisės aktų atitiktį Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams, Seimo statutui;
- Prezidento aktų atitiktį Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams;
- Vyriausybės aktų atitiktį Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams.

Pagal Konstitucijos 106 straipsnį, Konstitucinio Teismo įstatymo 64, 65 straipsnius su prašymais ištirti visų minėtų teisės aktų atitiktį aukštesnės galios teisės aktams turi teisę kreiptis teismai, ne mažesnė kaip 1/5 visų Seimo narių (t. y. ne mažiau kaip 29 Seimo narių) grupė, taip pat Seimas *in corpore*. Dėl įstatymų ir kitų Seimo priimtų aktų atitikties aukštesnės galios teisės aktams į Konstitucinį Teismą taip pat gali kreiptis Vyriausybė, o dėl Vyriausybės aktų atitikties Konstitucijai ir įstatymams – Prezidentas. Individualūs asmenys ar jų grupės tiesiogiai kreiptis į Konstitucinį Teismą negali, tačiau gindami savo pažeistas teises ir laisves bendrosios kompetencijos ar administraciniame teisme jie turi teisę prašyti bylą nagrinėjantį teismą kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl toje byloje taikytino teisės akto atitikties Konstitucijai ar įstatymui. Būtent teismai ir pateikia Konstituciniam Teismui daugiausia prašymų.

Konstitucinis Teismas turi įgaliojimus teikti išvadas Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalyje nurodytais klausimais: 1) ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Prezidento ar Seimo narių rinkimus; 2) ar Prezidento sveikatos būklė leidžia jam ir toliau eiti pareigas; 3) ar Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys neprieštarauja Konstitucijai; 4) ar Seimo narių ir valstybės pareigūnų, kuriems

pradėta apkaltos byla, konkretūs veiksmai prieštarauja Konstitucijai. Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalį, Konstitucinio Teismo įstatymo 74, 75 straipsnius su paklausimais dėl išvadų teikimo visais šiais klausimais į Konstitucinį Teismą gali kreiptis Seimas, o dėl Seimo rinkimų ir tarptautinių sutarčių – ir Prezidentas.

Iš Konstitucijos taip pat kyla Konstitucinio Teismo įgaliojimai oficialiai aiškinti savo nutarimus, kitus baigiamuosius aktus. Šiuos Konstitucinio Teismo įgaliojimus lemia jo konstitucinė paskirtis vykdyti konstitucinį teisingumą ir garantuoti Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 1 dalį Konstitucinis Teismas savo aktus gali oficialiai aiškinti pagal dalyvavusių byloje asmenų, Seimo, Prezidento, Vyriausybės, Aukščiausiojo Teismo pirmininko, generalinio prokuroro ar teisingumo ministro prašymą, taip pat savo iniciatyva.

1993–2015 m. Konstituciniam Teismui pateikti 1 107 kreipimaisi, iš jų 1 045 prašymai ištirti teisės aktų atitiktį aukštesnės galios teisės aktams, 16 paklausimų dėl išvados ir 46 prašymai išaiškinti Konstitucinio Teismo aktus. Dažniausiai į Konstitucinį Teismą kreipėsi teismai, pateikę 837 prašymus ištirti teisės aktų atitiktį Konstitucijai ar įstatymams (Seimo narių grupės pateikė 187 tokius prašymus, Seimas – 16, Vyriausybė ir Prezidentas – dar po keletą). Didesniąją dalį paklausimų – 10 iš 16 – Konstituciniam Teismui pateikė Prezidentas. Su prašymais išaiškinti anksčiau priimtų Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų nuostatas kreipėsi įvairūs Konstitucinio Teismo įstatyme nurodyti subjektai, tarp jų – Prezidentas, Aukščiausiojo Teismo pirmininkas, teisingumo ministras, tačiau dažniausiai – byloje dalyvavusių asmenų atstovai Seimo nariai.

Konstitucinis Teismas nagrinėja ne visus gautus prašymus ir paklausimus, o tik tuos, kurie atitinka Konstitucinio Teismo įstatyme nustatytus reikalavimus. 1993–2015 m. priimta nagrinėti apie 86 proc. visų Konstituciniame Teisme gautų kreipimųsi (apie 7 proc. jų gražinta pareiškėjams, dar tiek pat atsisakyta nagrinėti), tačiau pastaraisiais metais priimta mažesnė kreipimųsi dalis: 2011–2015 m. Konstitucinis Teismas nepriėmė apie 26 proc. visų gautų kreipimųsi (15 proc. gražino pareiškėjams, 11 proc. atsisakė nagrinėti). Prie nepriimtų nagrinėti kreipimųsi pridėjus dar 19 proc. gautų prašymų, kuriuose buvo dalinį jų gražinimą arba atsisakymą nagrinėti lėmusių trūkumų, tam tikrų ydų turinčių kreipimųsi į Konstitucinį Teismą skaičiaus vidurkis 2011–2015 m. sudarytų apie 45 proc. Atsižvelgiant į tai, šia Konstituciniam Teismui pateiktų prašymų ir paklausimų priimtumo praktikos apžvalga, apimančia keletą pastarųjų metų, siekiama atkreipti pareiškėjų dėmesį į prašymams ir paklausimams keliamus reikalavimus ir būdingus gaunamų kreipimųsi trūkumus, dėl kurių jie nepriimami nagrinėti.

I. ATISISAKYMAS NAGRINĖTI PRAŠYMĄ

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalį Konstitucinis Teismas motyvuotu sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu:

- 1) prašymas paduotas institucijos ar asmens, neturinčių teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą;
- 2) prašymo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui;
- 3) prašyme nurodyto teisės akto atitiktis Konstitucijai jau tirta Konstituciniame Teisme ir tebegalioja tuo klausimu priimtas Konstitucinio Teismo nutarimas;
- 4) Konstitucinis Teismas yra pradėjęs nagrinėti bylą dėl to paties dalyko;
- 5) prašymas grindžiamas ne teisiniais motyvais.

Pastaraisiais metais dažniausiai prašymus atsisakoma nagrinėti tuo pagrindu, kad jie yra nežinybingi Konstituciniam Teismui (vyraujanti priežastis, dėl kurios Konstitucinis Teismas atsisako nagrinėti tokius prašymus, yra ta, kad pareiškėjai kelia ne teisės aktų atitikties Konstitucijai, o teisės aiškinimo ir taikymo klausimus). Kiek rečiau atsisakoma nagrinėti prašymus, paduotus teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą neturinčio subjekto (paprastai tais atvejais, kai pareiškėjai teismai neturi *locus standi*, nes ginčija jų nagrinėjamosiose bylose netaikytinus teisės aktus), taip pat prašymus, kuriuose nurodytų ginčijamų teisės aktų atitiktis Konstitucijai jau ištirta.

• **Atsisakymas nagrinėti prašymą, paduotą institucijos ar asmens, neturinčių teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą (Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 1 punktas)**

Pagal Konstitucijos 106 straipsnį, Konstitucinio Teismo įstatymo 64, 65 straipsnius su prašymu ištirti, ar įstatymai ir kiti Seimo priimti aktai neprieštarauja Konstitucijai, taip pat ar Prezidento, Vyriausybės aktai neprieštarauja Konstitucijai ir (arba) įstatymams, turi teisę kreiptis teismai, ne mažesnė kaip 1/5 visų Seimo narių grupė (t. y. ne mažiau kaip 29 Seimo nariai), taip pat Seimas *in corpore*; dėl įstatymų ir kitų Seimo priimtų aktų atitikties aukštesnės galios teisės aktams į Konstitucinį Teismą taip pat gali kreiptis Vyriausybė, o dėl Vyriausybės aktų atitikties Konstitucijai ir įstatymams – Prezidentas.

Konstitucinio Teismo praktikoje yra pasitaikę, kad į jį kreipėsi per maža Seimo narių grupė (*pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2012 m. spalio 30 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti prašymą ištirti Vyriausybės nutarimu patvirtinto Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano nuostatų atitiktį Konstitucijai ir kitiems teisės aktams, nes jį pateikė 9 Seimo narių grupė, t. y. nustatytų reikalavimų neatitinkantis subjektas*), tačiau paprastai tuo pagrindu, kad prašymą pateikė subjektas, neturintis teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą, atsisakoma nagrinėti teismų pateiktus prašymus tais atvejais, kai nustatoma, jog besikreipiančiam į Konstitucinį Teismą teismui jo nagrinėjamoje byloje nereikia taikyti ginčijamo teisės akto.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad teismų kreipimaisi į Konstitucinį Teismą yra ypatingi, be kita ko, todėl, kad teismai, suabejoję teisės akto atitiktimi Konstitucijai ar kitam aukštesnės galios teisės aktui, ne tik gali, bet ir privalo kreiptis į Konstitucinį Teismą. Tačiau teismo kreipimasis į Konstitucinį Teismą nėra savitiksliis dalykas, jo paskirtis – užtikrinti, kad bus įvykdytas teisingumas. Atsižvelgdamas į tai, Konstitucinis Teismas yra suformavęs *locus standi* doktriną. Jis yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją ir Konstitucinio Teismo įstatymą teismas į Konstitucinį Teismą gali kreiptis su prašymu ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja ne bet koks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), o tik toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris turėtų būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje. Teismas neturi *locus standi* kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris neturėtų (negalėtų) būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje.

Argumentuojant tuo, kad prašymą pateikęs teismas neturėjo *locus standi*, nes ginčijo jo nagrinėjamoje byloje netaikytiną teisės aktą, pastaraisiais metais atsisakyta nagrinėti ne vieną prašymą¹.

Antai Konstitucinio Teismo 2010 m. lapkričio 16 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Vilniaus apygardos teismo prašymą ištirti Baudžiamojo kodekso nuostatos atitiktį Konstitucijai. Šis teismas nagrinėjo civilinę bylą dėl turtinės žalos, padarytos nusikalstamais veiksmais, už kuriuos baudžiamojame byloje asmuo buvo nuteistas, jam skirta bauda ir konfiskuotas jo pasisavintas didelės vertės turtas, atlyginimo; baudžiamojame byloje civilinis ieškinys nebuvo pareikštas, konstatuota, kad yra visos civilinės atsakomybės sąlygos. Vilniaus apygardos teismas sustabdė civilinę bylą ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Baudžiamojo kodekso nuostata, pagal kurią teismas privalo konfiskuoti iš nusikalstamos veikos gautus pinigus ir kitus materialią vertę turinčius daiktus, neprieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui. Konstitucinio Teismo sprendime konstatuota, kad Vilniaus apygardos teismas civilinėje byloje, kurioje priėmė nutartį kreiptis į Konstitucinį Teismą, neturi (ir negali) taikyti ginčijamos Baudžiamojo kodekso nuostatos, nes joje numatytą baudžiamojo poveikio priemonę (iš nusikalstamos veikos gauto turto konfiskavimą) gali taikyti tik baudžiamąją bylą sprendžiantis teismas.

Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 17 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Vilniaus apygardos teismo prašymą ištirti teisės aktų, kuriais reguliuojamas nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimas, atitiktį Konstitucijai. Šis teismas į Konstitucinį Teismą kreipėsi sustabdęs civilinę bylą, kurioje sprendė pramoninio sodo obelių sodinių vertės nustatymo ir atlyginimo klausimą. Iš jo nagrinėtos civilinės bylos buvo matyti, kad ginčas tarp ieškovės – žemės ūkio bendrovės, kuriai nuosavybės teise priklauso pramoniniai sodai, ir atsakovės, kuriai buvo padovanotas žemės sklypas

---

¹ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2010 m. lapkričio 16 d., 2014 m. birželio 17 d., 2014 m. liepos 7 d., 2014 m. rugpjūčio 29 d. sprendimus.

(kurio dalyje yra minėti pramoniniai sodai), kilo jau po to, kai kitas asmuo įstatymo nustatyta tvarka atkūrė nuosavybės teises į šį žemės sklypą. Konstitucinis Teismas, remdamasis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, pažymėjo, kad pareiškėjui aktualūs visuomeniniai santykiai yra reguliuojami Civilinio kodekso. Taigi pareiškėjas neturėjo pagrindo, spręsdamas kompensacijos už sodinius dydžio klausimą, taikyti tų teisės aktų, dėl kurių atitikties Konstitucijai kreipėsi į Konstitucinį Teismą.

• **Atsisakymas nagrinėti prašymą, kurio nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui (Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktas)**

Pastaraisiais metais Konstitucinis Teismas šiuo pagrindu atsisakė nagrinėti daugiausia prašymų. Konstitucinio Teismo praktikoje jam nežinybingais laikomi: 1) prašymai, kuriuose ginčijami teisės aktai, kurių atitikties aukštesnės galios teisės aktams vertinimas nepriskirtas Konstitucinio Teismo kompetencijai; 2) prašymai išaiškinti, kaip turi būti aiškinamos ir taikomos įstatymų (ar kitų teisės aktų) nuostatos; 3) prašymai išspręsti vienodos galios teisės aktų suderinamumo, normų konkurencijos klausimus; 4) prašymai įvertinti teisėkūros subjektų neveikimą (teisėkūros sprendimų nepriėmimą); 5) prašymai, kuriuose nėra tyrimo dalyko; 6) fiktyvūs prašymai; 7) savitiksliai prašymai.

Dažniausiai kaip nežinybingus Konstituciniam Teismui atsisakoma nagrinėti prašymus, kuriuose keliami ne teisės aktų atitikties Konstitucijai, o jų aiškinimo ir taikymo klausimai.

Konstitucinis Teismas turi įgaliojimus vertinti tik Seimo, Prezidento, Vyriausybės ir referendumu priimtų teisės aktų atitiktį aukštesnės galios teisės aktams. Pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas turi išimtinę kompetenciją tirti ir spręsti, ar bet kuris Seimo, Prezidento arba Vyriausybės aktas, taip pat bet kuris referendumu priimtas aktas neprieštarauja bet kuriam aukštesnės galios aktui. Spręsti dėl kitų teisėkūros subjektų išleistų (taigi ne Seimo, Prezidento, Vyriausybės ar referendumu priimtų) teisės aktų atitikties Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams) įstatymais yra priskirta administracinių teismų jurisdikcijai. Taigi prašymai ištirti, pavyzdžiui, savivaldybių institucijų, ministerijų, kitų valdymo institucijų, Seimo struktūrinių padalinių priimtų teisės aktų, taip pat teisės aktų projektų atitiktį Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams) yra nežinybingi Konstituciniam Teismui. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad jis neturi įgaliojimų vertinti ir sutarčių projektų, kuriems pritarta Vyriausybės nutarimais (2010 m. vasario 26 d. nutarimas). Vyriausybės aktų atitiktis Vyriausybės programos nuostatomis pagal Konstituciją taip pat nėra konstitucinės kontrolės dalykas, nes Vyriausybės programos įgyvendinimo priežiūra nepriklauso Konstitucinio Teismo kompetencijai (2013 m. lapkričio 6 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas nesprenžia teisės taikymo klausimų. Konstitucinis Teismas yra ne kartą konstatavęs, kad pagal Konstituciją ir Konstitucinio Teismo įstatymą jis nesprenžia teisės aktų taikymo klausimų ir kad tokius klausimus sprenžia institucija, turinti įgaliojimus taikyti teisės aktus; jei įstatymuose yra neaiškumų, dviprasmybių, spragų, juos pašalinti yra įstatymų leidėjo pareiga, o

įstatymų leidėjo neišspręsti teisės taikymo klausimai yra teismų praktikos dalykas. Taigi prašymai išaiškinti, kaip turi būti aiškinamos ir taikomos įstatymo (ar kito teisės akto) nuostatos, yra nežinybingi Konstituciniam Teismui. Kaip minėta, būtent šie prašymai sudaro didžiąją nežinybingų prašymų dalį.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2012 m. birželio 25 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo prašymą ištirti Baudžiamojo kodekso 189^l straipsnio, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą praturtėjimą – didesnės negu 500 minimalių gyvenimo lygių vertės turto turėjimą nuosavybės teise, žinant arba turint ir galint žinoti, kad tas turtas negalėjo būti įgytas teisėtomis pajamomis, atitiktį Konstitucijai. Pareiškėjo teigimu, šiame Baudžiamojo kodekso straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos sudėtis neaiški, dviprasmiška ir nesuprantama, jam kilo neaiškumų dėl šios veikos baigtumo momento, taip pat turto vertės, kaltės formos nustatymo. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad prašymu iš esmės siekta išsiaiškinti teisinio reguliavimo turinį, pareiškėjui kilusius minėtos nuostatos taikymo neaiškumus; iš prašymo argumentų nematyti, jog pareiškėjui kilę teisinio reguliavimo neaiškumai negali būti pašalinti taikant ir aiškinant teisę, inter alia teismams nagrinėjant konkrečias baudžiamąsias bylas, ir yra tokie, kad užkerta kelią formuotis teismų praktikai dėl Baudžiamojo kodekso 189^l straipsnio taikymo bei kelia esmines abejones dėl teismų galimybių vykdyti teisingumą pagal šį Baudžiamojo kodekso straipsnį.

Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 13 d. sprendime, kuriuo atsisakyta nagrinėti Seimo narių grupės prašymą ištirti Aplinkos apsaugos įstatymo nuostatų konstitucingumą, be kita ko, konstatuota, kad pareiškėja, grįsdama savo abejones dėl ginčijamų nuostatų atitikties Konstitucijai, iš esmės siekė išsiaiškinti jų turinį, galimus jų taikymo neaiškumus.

2014 m. birželio 17 d. sprendime, atsisakydamas nagrinėti minėtą Vilniaus apygardos teismo prašymą ištirti teisės aktų, kuriais reguliuojamas nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimas, atitiktį Konstitucijai, Konstitucinis Teismas konstatavo, kad pareiškėjui, numatančiam hipotetines situacijas, kurios gali susidaryti taikant ginčijamą teisinį reguliavimą, kilo neaiškumų dėl jo aiškinimo ir taikymo, taip pat kad pareiškėjui aktualūs teisės taikymo klausimai išspręsti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje.

Konstitucinio Teismo 2015 m. sausio 15 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo nuostatos, susijusios su politinės partijos teise gauti valstybės biudžeto asignavimus partijos veiklai finansuoti. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad iš tiesų pareiškėjui kilo abejonių ne dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai, o dėl jo aiškinimo ir taikymo praktikoje.

Konstitucinio Teismo 2015 m. rugsėjo 18 d. sprendimu kaip nežinybingą atsisakyta nagrinėti Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, reglamentuojanti Civilinio kodekso

nuostata, pagal kurią, pareiškėjo teigimu, valstybė iš valstybės biudžeto ne tik tam tikrais ypatingais (išimtiniais), o iš esmės visais atvejais privalo atlyginti žalą, atsiradusią dėl Seimo priimtų teisės aktų, kai Konstitucinis Teismas pripažįsta juos antikonstituciniais. Pareiškėjas tokį šios Civilinio kodekso nuostatos turinį, kurį jai suteikė remdamasis teismų praktika, traktavo kaip pagrindą abejoti jos konstitucingumu, tačiau Konstitucinis Teismas konstatavo, kad ginčijamos nuostatos aiškinimo ir taikymo praktika teismuose nėra nusistovėjusi, taigi pareiškėjas ginčijo ne šios nuostatos atitiktį Konstitucijai, o jos aiškinimo ir taikymo teismuose praktiką.

Konstitucinis Teismas nesprenžia vienodos galios teisės aktų suderinamumo klausimų. Pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas nenagrinėja, ar vienas įstatymas atitinka kitą įstatymą, nesprenžia vienodos galios teisės aktų suderinamumo, normų konkurencijos klausimų, be kita ko, netiria įstatymų atitikties ratifikuotoms tarptautinėms sutartims; prašymas tai tirti yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2012 m. gegužės 10 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Seimo narių grupės prašymo dalį dėl kai kurių Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo nuostatų atitikties šio įstatymo preambulei, nes pagal Konstituciją prašymas ištirti įstatymo normų atitiktį jo bendrosioms nuostatomis yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Minėtame Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo prašyme ištirti Baudžiamojo kodekso 189¹ straipsnio atitiktį Konstitucijai, kurį Konstitucinis Teismas atsisakė nagrinėti 2012 m. birželio 25 d. sprendimu, abejota ir tuo, ar šiame straipsnyje numatyta nusikalstama veika gali būti neatsargi ir ar tai būtų suderinama su šio kodekso 16 straipsnyje nustatytu teisiniu reguliavimu; be to, pareiškėjas įžvelgė tam tikrą ginčijamo teisinio reguliavimo nulemtą baudžiamojo proceso teisės normų ir mokesčių pažeidimų tyrimą reguliuojančių teisės normų nesuderinamumą. Taigi, kaip konstatuota Konstitucinio Teismo sprendime, šiais aspektais pareiškėjas kėlė ne tik Baudžiamojo kodekso 189¹ straipsnio 1 dalies aiškinimo bei taikymo, bet ir jos suderinamumo su žemesnės nei Konstitucija galios teisės aktų (tarp jų paties Baudžiamojo kodekso) nuostatomis klausimus.

Konstitucinis Teismas netiria teisėkūros subjektų neveikimo. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad pagal Konstituciją jis neturi įgaliojimų tirti valstybės institucijų, kurių teisės aktų konstitucingumo vertinimas yra priskirtas jo kompetencijai (Seimo, Prezidento, Vyriausybės), teisėkūros sprendimų nepriėmimo – vengimo, delsimo priimti tokius sprendimus, taip pat kokių nors kitų motyvų nulemtu neveikimo, net jeigu teisės sistemoje dėl šio neveikimo atsiranda spragų ar kitų neapibrėžčių. Konstitucinis Teismas tiria, ar aukštesnės galios teisės aktams, pirmiausia Konstitucijai, neprieštarauja būtent teisės aktai, o ne teisėkūros subjektų neveikimas, kai joks teisės aktas apskritai nėra priimamas. Taigi Konstitucijoje nurodyti subjektai, kurie gali Konstituciniame Teisme ginčyti Seimo, Prezidento, Vyriausybės arba referendumu priimtų teisės aktų atitiktį Konstitucijai (kitiems

aukštesnės galios teisės aktams), negali ginčyti vengimo, delsimo priimti tokius teisėkūros sprendimus ar kokių nors kitų motyvų nulemtu neveikimo, dėl kurio nėra išleisti atitinkami teisės aktai (2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, 2010 m. gegužės 13 d. nutarimas).

Pavyzdžiui, 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimu Konstitucinis Teismas, nustatęs, kad yra pagrindas atsisakyti nagrinėti prašymą kaip nežinybingą, nutraukė pradėtą teiseną byloje, kurioje buvo prašoma ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymas tiek, kiek jame, pasak pareiškėjo, nenustatytas teisėjų atlyginimų teisinis reguliavimas vietoje to, kurį Konstitucinis Teismas 2001 m. liepos 12 d. nutarimu pripažino prieštaraujančiu Konstitucijai. Konstitucinis Teismas, be kita ko, pažymėjo, kad prielaida, esą jis gali arba turi tirti ir tokias teisės spragas ar kitas neapibrėžtis, kurios atsirado jam pripažinus, jog tam tikras teisės aktas prieštarauja Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui), reikšty, kad Konstitucinis Teismas, veikdamas pagal savo konstitucinę kompetenciją, savo nutarimu pats sukūrė tokią teisinę situaciją, kuri yra nesuderinama su Konstitucija (kitu aukštesnės galios teisės aktu); šitokiu aiškinimu būtų iš esmės iškreipta, net paneigta konstitucinės justicijos esmė ir prasmė, Konstitucinio Teismo aktų teisinių padarinių samprata.

Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus prieštaraujančiu Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui) pripažinti teisės aktą (jo dalį), kuriame yra legislatyvinė omisija, t. y. tokia teisės spraga, kai teisės akte (jo dalyje) nėra nustatytas tam tikras teisinis reguliavimas, kuris pagal Konstituciją (kitą aukštesnės galios teisės aktą) privalo būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje). Kaip pabrėžta Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendime, legislatyvinė omisija nuo kitų teisės spragų skiriasi, be kita ko, tuo, kad ji visuomet yra atitinkamą teisės aktą išleidusio subjekto teisėkūros veiksmo, o ne jo neveikimo padarinys; legislatyvine omisija nelaikytina tokia teisės spraga, kai reikalingų teisėkūros veiksmų apskritai nebuvo imtasi.

Konstitucinis Teismas nenagrinėja prašymų, kuriuose nėra tyrimo dalyko. Tais atvejais, kai pareiškėjo ginčijamoje teisės akto nuostatoje iš tiesų nėra nustatyta tokio teisinio reguliavimo, kurį jis teigia esant nustatytą ir kurio atitiktį Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui) prašo ištirti, Konstitucinis Teismas konstatuoja, kad prašyme nėra tyrimo dalyko. Konstitucinio Teismo praktikoje tokie prašymai pripažįstami nežinybingais ir juos atsisakoma nagrinėti.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 29 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti Vyriausybės nustatyto atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo elektros energijai gaminti skatinimo kvotų paskirstymo teisinio reguliavimo atitiktį Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymui, konstatavus, be kita ko, kad ginčijamas teisinis reguliavimas pareiškėjo nurodytoje nuostatoje iš tikrųjų nėra nustatytas, todėl prašyme nėra tyrimo dalyko.

Tuo pagrindu, kad prašyme nėra tyrimo dalyko, Konstitucinis Teismas atsisako nagrinėti ir prašymus, kuriuose keliamas legislatyvinės omisijos klausimas, jeigu nustato, kad santykiai, kurie, pareiškėjo teigimu, nėra sureguliuoti ginčijamame teisės akte ir kurių nesureguliuavimas, pareiškėjo manymu, yra Konstitucijos draudžiama teisės spraga, iš tiesų yra sureguliuoti arba kad jie ir neturi būti reguliuojami būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje).

Antai 2010 m. liepos 2 d. sprendime Konstitucinis Teismas, argumentuodamas atsisakymą nagrinėti Seimo narių grupės prašymo dalį dėl kai kurių Policijos veiklos įstatymo nuostatų atitikties Konstitucijai, be kita ko, konstatavo, kad pagal šias nuostatas policijos pareigūnas turi teisę reikalauti, kad tiesiogiai jam nepavaldūs asmenys vykdytų teisėtus jo nurodymus, o vykdydamas jam suteiktus įgaliojimus, jis vadovaujasi įstatymais, taigi šiose nuostatose iš esmės yra įtvirtintas teisinis reguliavimas, kurį pareiškėja manė esant nenustatytą ir abejojo, ar tai nėra Konstitucijos draudžiama teisės spraga, – būtent kad asmenims nekyla pareiga vykdyti neteisėtus policijos pareigūnų reikalavimus ir nurodymus. Likusią pareiškėjos prašymo dalį dėl Policijos veiklos įstatymo ir Administracinių teisės pažeidimų kodekso nuostatų konstitucingumo Konstitucinis Teismas taip pat atsisakė nagrinėti tuo pačiu pagrindu, kad prašyme nėra tyrimo dalyko, konstatavęs, jog ginčijamos šių teisės aktų nuostatos skirtos kitokio pobūdžio santykiams reguliuoti, nei būtų skirtas, pareiškėjos manymu, trūkstamas teisinis reguliavimas, todėl nėra jokio pagrindo teigti, kad jis turi būti nustatytas būtent šiose nuostatose.

Konstitucinio Teismo 2011 m. rugpjūčio 25 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Seimo narių grupės prašymo dalį dėl pareiškėjos preziumuotų legislatyvinių omisijų Elektros energetikos įstatyme. Pareiškėja teigė šiame įstatyme esant Konstitucijos draudžiamas teisės spragas, nes jame nenustatyti aiškūs ir neprieštaringi kriterijai, apibrėžiantys viešuosius interesus elektros energetikos sektoriuje ir šiuos interesus atitinkančias paslaugas. Tačiau, kaip konstatuota sprendime, atitinkami santykiai, kuriuos pareiškėja teigė esant nesureguliuotus ir kurių nesureguliuavimą ji vertino kaip Konstitucijos draudžiamas teisės spragas, Elektros energetikos įstatyme tam tikra apimtimi yra sureguliuoti. Taigi šiame įstatyme nėra pareiškėjos preziumuotų legislatyvinių omisijų, nes legislatyvinė omisija reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas apskritai nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tam tikrame teisės akte, nei kuriuose nors kituose teisės aktuose. Atsižvelgus į tai, konstatuota, kad šioje pareiškėjos prašymo dalyje nėra tyrimo dalyko.

Konstitucinis Teismas nenagrinėja fiktyvių prašymų. Konstitucinio Teismo praktikoje yra buvę keletas atvejų, kai pareiškėjų prašymai pripažinti fiktyviais, nes buvo grindžiami ne tais motyvais, kuriuos eksplicitiškai nurodė pareiškėjai (pastaruoju metu tokių prašymų negauta).

Konstitucinio Teismo vertinimu, fiktyvus prašymas yra jam nežinybingas ir negali būti priimtas nagrinėti Konstituciniame Teisme².

Pirmą kartą Konstitucinis Teismas tai konstatavo 2007 m. sausio 31 d. sprendime, kuriuo atsisakė nagrinėti Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti Konkurencijos įstatymo nuostatų konstitucingumą. Sprendime pažymėta, kad pareiškėjas, ginčydamas Konkurencijos įstatymo nuostatų atitiktį Konstitucijai, iš esmės kvestionuoja Konkurencijos tarybos, kaip valstybės institucijos, turinčios saugoti Konstitucijoje įtvirtintos sąžiningos konkurencijos laisvę, kontroliuoti, kaip laikomasi Konkurencijos įstatyme nustatytų reikalavimų, egzistavimą; toks kvestionavimas turėtų būti grindžiamas aiškia Konkurencijos įstatyme, kituose įstatymuose nustatyto teisinio reguliavimo analize ir santykio su Konstitucijos nuostatomis vertinimu; pareiškėjas negali neatsižvelgti ir į tai, kokie įsipareigojimai reguliuojant konkurencijos santykius Lietuvos Respublikai atsirado dėl narystės Europos Sąjungoje. Konstitucinis Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjo prašymas grindžiamas ne tais motyvais, kuriuos eksplicitiškai nurodė pareiškėjas, taigi šiuo požiūriu yra fiktyvus ir nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Konstitucinio Teismo 2012 m. balandžio 12 d. sprendimuose, kuriais atsisakyta nagrinėti du Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymus ištirti, ar Konstitucijai ir Vietos savivaldos įstatymui neprieštarauja Vyriausybės nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį savivaldybės administracijos direktoriaus arba jo įgalioto atstovo sprendime skirti administratorių turi būti nurodytas mokestis už bendrosios nuosavybės administravimą, konstatuota, kad pareiškėjo argumentai yra nenuoseklūs, prieštaringi, prašymai grindžiami ne tais motyvais, kuriuos pareiškėjas eksplicitiškai nurodė, taigi šiuo požiūriu prašymai yra fiktyvūs.

Konstitucinis Teismas nenagrinėja savitikslių prašymų. Nežinybingais Konstituciniam Teismui laikomi ir savitiksliai prašymai ištirti teisės aktų atitiktį Konstitucijai.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2013 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu kaip savitikslių atsisakyta nagrinėti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Administracinių bylų teisenos įstatymo nuostata, pagal kurią procesas gali būti atnaujinamas, jeigu panaikinamas kaip neteisėtas teisės aktas, kuriuo remdamasis teismas išsprendė bylą. Pareiškėjas administracinėje byloje kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą, prašydamas atnaujinti procesą vadovaujantis šia įstatymo nuostata; kaip savo prašymo pagrindą jis nurodė Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 22 d. nutarimą. Konstitucinis Teismas, spręsdamas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymo priimtinumą klausimą, konstatavo, kad šis teismas administracinėje byloje, kurioje priėmė nutartį kreiptis į Konstitucinį Teismą, neįvertino iš bylos medžiagos žinomų faktinių aplinkybių, iš kurių matyti, jog toje byloje prašymas atnaujinti procesą negali būti

² Žr. Konstitucinio Teismo 2007 m. sausio 31 d., 2008 m. spalio 14 d., 2008 m. lapkričio 5 d., 2012 m. balandžio 12 d., 2012 m. liepos 5 d. sprendimus.

grindžiamas Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 22 d. nutarimu; taigi teismui nėra kliūčių vykdyti teisingumą – išspręsti prašymo atnaujinti procesą pagrįstumo klausimą nesikreipiant į Konstitucinį Teismą dėl minėtos Administracinių bylų teisenos įstatymo nuostatos atitikties Konstitucijai. Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad teismo kreipimasis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti teisės akto atitiktį aukštesnės galios teisės aktui nėra savitiksliis dalykas, jo paskirtis – užtikrinti, kad bus įvykdytas teisingumas.

Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 15 d. sprendime konstatuota, kad Vyriausybės nustatytas teisėjų valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo teisinis reguliavimas, pagal turinį tapatus nustatytajam Teisėjų valstybinių pensijų įstatymo nuostatoje, kurią Konstitucinis Teismas 2010 m. birželio 29 d. nutarimu pripažino prieštaraujančia Konstitucijai, įsigaliojus šiam nutarimui negali būti taikomas, todėl jo atitikties Konstitucijai tyrimas būtų savitiksliis. Savitiksliis prašymas tirti teisės akto atitiktį Konstitucijai vertintinas kaip nežinybingas Konstituciniam Teismui.

• Atsisakymas nagrinėti prašymą, kuriame nurodyto teisės akto atitiktis Konstitucijai jau ištirta ir tebegalioja tuo klausimu priimtas Konstitucinio Teismo nutarimas (Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 3 punktas)

Šiuo pagrindu Konstitucinis Teismas atsisako dar kartą tirti ne tik formaliai to paties (tos pačios redakcijos), bet ir tapataus turinio kita redakcija išdėstyto teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams). Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad nėra svarbu, ar prašoma ištirti atitiktį toms pačioms, ar kitoms Konstitucijos nuostatoms, nes Konstitucinis Teismas laikosi pozicijos, kad jis, pagal pareiškėjo prašymą tirdamas, ar ginčijamas teisės aktas neprieštarauja pareiškėjo nurodytoms Konstitucijos nuostatoms, kartu tiria ir tai, ar šis teisės aktas neprieštarauja Konstitucijai – vientisai darniai sistemai (2002 m. gruodžio 24 d., 2003 m. gegužės 30 d. nutarimai, 2015 m. balandžio 15 d. sprendimas).

Antai Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 20 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Seimo prašymą ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Prezidento rinkimų įstatymo nuostata, kad Prezidentu negali būti renkamas šiurkščiai pažeidęs Konstituciją arba sulaužęs priesaiką asmuo, kurį Seimas apkaltos proceso tvarka pašalino iš einamų pareigų ar panaikino jo Seimo nario mandatą. Konstitucinis Teismas konstatavo, jog pareiškėjo ginčijamas teisinis reguliavimas tuo aspektu, kad juo yra nustatytas draudimas asmeniui būti renkamam Prezidentu, jeigu tokį asmenį Seimas apkaltos proceso tvarka yra pašalinęs iš užimamų pareigų, yra panaikinęs jo Seimo nario mandatą, yra tapatus tam, kurį Konstitucinis Teismas vertino 2004 m. gegužės 25 d. nutarime; taigi jo atitiktis Konstitucijai šiuo atžvilgiu Konstitucinio Teismo jau yra įvertinta. Konstitucinis Teismas minėtu nutarimu tokį teisinį reguliavimą pripažino neprieštaraujančiu Konstitucijai; šis Konstitucinio Teismo nutarimas tebegalioja. Konstitucinis Teismas taip pat pažymėjo, kad Europos Žmogaus Teisių Teismo

sprendimas pats savaime negali būti konstituciniu pagrindu reinterpretuoti (koreguoti) oficialiąją konstitucinę doktriną, jeigu tokia reinterpretacija, kai nėra atitinkamų Konstitucijos pataisų, iš esmės pakeistų visuminį konstitucinį teisinį reguliavimą, pažeistų Konstitucijoje įtvirtintų vertybių sistemą, sumažintų Konstitucijos viršenybės teisės sistemoje apsaugos garantijas.

Konstitucinio Teismo 2015 m. balandžio 15 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Seimo narių grupės prašymą ištirti Suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo nuostatų atitiktį Konstitucijai, nes ginčijamais aspektais ji jau įvertinta Konstitucinio Teismo 2015 m. balandžio 3 d. nutarime. Pareiškėja prašė ištirti ginčytos nuostatos atitiktį ir toms Konstitucijos nuostatoms, kurių atžvilgiu minėtame nutarime nebuvo expressis verbis konstatuotas jos neprieštaravimas, tačiau Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad, pripažinus šią nuostatą neprieštaravusia Konstitucijai – vientisai darniai sistemai ir galiojant Konstitucinio Teismo galutiniam ir neskundžiamam nutarimui, negali būti keliamas klausimas dėl jos atitikties Konstitucijai. Dėl kitos (vėlesnės) redakcijos ginčytos nuostatos, kuri pati tiesiogiai nebuvo vertinama 2015 m. balandžio 3 d. nutarime (jo rezoliucinėje dalyje), Konstitucinis Teismas konstatavo, kad joje nustatytas teisinis reguliavimas tiek, kiek jo konstitucingumas ginčijamas Seimo narių grupės prašyme, yra tapatus tam, kurį Konstitucinis Teismas vertino minėtame nutarime; vadinasi, šio teisinio reguliavimo atitiktis Konstitucijai šiuo atžvilgiu Konstitucinio Teismo jau yra įvertinta.

Šiuo pagrindu Konstitucinis Teismas 2015 m. gruodžio 15 d. sprendimu atsisakė nagrinėti ir Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą įvertinti Teisėjų valstybinių pensijų įstatymo nuostatos, pagal kurią teisėjų valstybinė pensija apskaičiuojama iš paskutinių 5, prieš nustojant eiti teisėjo pareigas, metų teisėjo gauto darbo užmokesčio vidurkio, atitiktį Konstitucijai. Sprendime konstatuota, kad šios nuostatos atitiktis Konstitucijai yra įvertinta Konstitucinio Teismo 2010 m. birželio 29 d. nutarime pripažinus, kad minėto įstatymo dalis, kurioje buvo įtvirtinta ši nuostata, prieštarauja Konstitucijai.

• Atsisakymas nagrinėti prašymą, jeigu Konstitucinis Teismas yra pradėjęs nagrinėti bylą dėl to paties dalyko (Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 4 punktas)

Konstitucinis Teismas nenagrinėja prašymų, gautų jam jau pradėjus nagrinėti bylą dėl to paties dalyko, t. y. jau įvykus teismo posėdžiui, kuriame pradėta nagrinėti byla dėl to paties teisės akto (tų pačių jo nuostatų) atitikties Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams).

Šiuo pagrindu Konstitucinis Teismas 2009 m. birželio 4 d., 2012 m. gegužės 30 d. sprendimais atsisakė nagrinėti teismų prašymus, kuriuos gavo jau pradėjęs nagrinėti atitinkamas bylas dėl tų pačių Baudžiamojo kodekso nuostatų konstitucingumo.

• **Atsisakymas nagrinėti prašymą, grindžiamą ne teisiniais motyvais (Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 5 punktą)**

Konstitucinis Teismas atsisako nagrinėti prašymus, jeigu jie grindžiami ne teisiniais, o kitais, pavyzdžiui, ekonominiais, politiniais, motyvais.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2015 m. liepos 10 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti Valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų ir valstybės tarnautojų pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio, taikomo 2013 m., įstatymo nuostatos atitikimą Konstitucijai. Sprendime konstatuota, kad pareiškėjas savo poziciją dėl ginčijamo teisinio reguliavimo prieštaravimo Konstitucijai grindė ne teisiniais motyvais, o argumentais, susijusiais su valstybės ekonominės politikos vertinimu. Pareiškėjo pozicija buvo pagrįsta iš esmės tuo, kad, pasak jo, nepagrįstai nustatytas toks bazinis dydis, koks buvo nustatytas 2009 m. jį sumažinus dėl ekonomikos krizės valstybėje susiklosčius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai, o ne didesnis bazinis dydis, koks buvo nustatytas 2008 m. iki susiklostant tokiai padėčiai. Pareiškėjo nuomone, įstatymų leidėjas, vykdydamas iš Konstitucijos kylančią pareigą užtikrinti, kad atlyginimo už darbą mažinimas dėl itin sunkios ekonominės, finansinės padėties būtų laikinas, ir vertindamas, ar itin sunki ekonominė, finansinė padėtis vis dar yra, rėmėsi netinkamais valstybės ekonominę padėtį atspindinčiais kriterijais ir (ar) netinkamai juos įvertino. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad pagal Konstituciją Seimas ir Vyriausybė turi labai plačią diskreciją formuoti ir vykdyti valstybės ekonominę politiką; valstybės ekonominės politikos turinio, prioritetų, priemonių ir metodų vertinimas, taip pat ir pagrįstumo ir tikslingumo aspektu, savaime negali būti dingstis kvestionuoti tą ekonominę politiką atitikusio teisinio reguliavimo atitikimą Konstitucijai (taip pat ir Konstituciniame Teisme inicijuojant konstitucinės justicijos bylas), nebent tas teisinis reguliavimas jau jį nustatant teisės aktuose būtų akivaizdžiai priešingas tautos gerovei, Lietuvos visuomenės ir valstybės interesams, akivaizdžiai paneigtų Konstitucijoje įtvirtintas, jos ginamas ir saugomas vertybes, tačiau šiuo atveju pareiškėjui tokių abejonių nekilo.

II. PRAŠYMO GRAŽINIMAS

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 70 straipsnį prašymas gražinamas pareiškėjui, jeigu jis arba jo priedai neatitinka šio įstatymo 66 ir 67 straipsniuose nustatytų turinio ir formos reikalavimų. Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnyje nustatyti reikalavimai teismų, o 66 straipsnyje – kitų subjektų, turinčių teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą, prašymams.

Prašymo gražinimas neatima teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą bendra tvarka, kai bus pašalinti buvę trūkumai.

Pastaraisiais metais pareiškėjams gražinta apie 15 proc. gautų prašymų, o dar apie 18 proc. prašymų turėjo dalinį jų gražinimą lėmusių trūkumų. Beveik visi šie prašymai (jų dalys) pareiškėjams gražinti dėl to, kad pareiškėjai nepateikė teisinių argumentų arba jie buvo nepakankami pareiškėjo abejonėms pagrįsti.

- **Reikalavimas pateikti teisinius argumentus**

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 66 straipsnio 1 dalies 8 punktą, 67 straipsnio 2 dalies 5 punktą pareiškėjas prašyme Konstituciniam Teismui turi pateikti teisinius argumentus savo pozicijai (abejonėms dėl ginčijamo teisės akto atitikties Konstitucijai) pagrįsti.

Reikalavimo prašymą pagrįsti teisiniais argumentais nepaisymas yra dažniausias Konstituciniam Teismui pastaraisiais metais pateiktų prašymų trūkumas. Konstitucinio Teismo įstatymo 66 straipsnio 1 dalies 8 punkto ir 67 straipsnio 2 dalies 5 punkto nuostatos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje aiškinamos kaip reiškiančios, kad pareiškėjai savo poziciją dėl teisės aktų (jų dalių) prieštaravimo Konstitucijai pagal normų turinį ir (arba) reguliavimo apimtį turi išdėstyti aiškiai, nedviprasmiškai: jie privalo aiškiai nurodyti, kurie ginčijamų teisės aktų straipsniai (jų dalys, punktai) ir kiek prieštarauja Konstitucijai, argumentuodami savo nuomonę negali apsiriboti vien bendro pobūdžio samprotavimais ar teiginiais, tuo, kad teisės aktas (jo dalis), pareiškėjo manymu, prieštarauja Konstitucijai, bet privalo savo abejonės dėl kiekvieno konkrečiai nurodyto ginčijamo teisės akto straipsnio (jo dalies, punkto) atitikties konkrečiai nurodytoms Konstitucijos nuostatomis pagrįsti aiškiai suformuluotais teisiniais argumentais. Šių reikalavimų neatitinkantį prašymą priėmus nagrinėti Konstituciniame Teisme ir pagal jį pradėjus bylą būtų suvaržytos ir suinteresuoto asmens – valstybės institucijos, išleidusios ginčijamą teisės aktą, teisės, nes suinteresuotam asmeniui taptų sunkiau teikti paaiškinimus dėl pareiškėjo argumentų ir rengtis teisminiam nagrinėjimui.

Reikalavimai aiškiai išdėstyti ir teisiniais argumentais pagrįsti pareiškėjo poziciją dėl teisės akto prieštaravimo Konstitucijai taikytini ir tais atvejais, kai teisės aktai yra ginčijami pagal Konstitucijoje nustatytą jų priėmimo, paskelbimo ir įsigaliojimo tvarką³.

Neatitinkančiais Konstitucinio Teismo įstatyme nustatyto reikalavimo pateikti prašymą pagrindžiančius teisinius argumentus laikomi prašymai, kuriuose: 1) apskritai nepateikta argumentų dėl ginčijamo teisinio reguliavimo prieštaravimo aukštesnės galios teisės aktams; 2) pateiktais teiginiais nepagrįsta pareiškėjų pozicija, nepateikta konstitucinių argumentų; 3) netinkamai atskleistas ginčijamo ar su juo susijusio teisinio reguliavimo turinys; 4) neatsižvelgta į svarbias oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas arba ja remtasi netinkamai; 5) esama kitų su argumentavimu susijusių trūkumų.

Nepateikta argumentų, pagrindžiančių pareiškėjo poziciją dėl ginčijamo teisinio reguliavimo prieštaravimo aukštesnės galios teisės aktams. Konstituciniam Teismui neretai pateikiami prašymai, kuriuose pareiškėjai nurodo arba cituoja tam tikras Konstitucijos nuostatas, tačiau nepaaiškina, neargumentuoja savo pozicijos, kodėl ir kaip ginčijamas teisinis reguliavimas, jų nuomone, joms prieštarauja. Tokiais atvejais laikoma, kad pareiškėjas nepateikė argumentų savo pozicijai pagrįsti.

Tokie trūkumai ne kartą konstatuoti grąžinant teismams jų prašymų dalį dėl teisinio reguliavimo, kuriuo buvo atidėtas dėl neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio patirtų praradimų kompensavimo mechanizmo nustatymas, atitikties Konstitucijos 6 straipsnio 2 daliai – nuostatai, kad kiekvienas savo teises gali ginti remdamasis Konstitucija⁴, taip pat sprendžiant kitų prašymų priimtinumą klausimą⁵.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2012 m. kovo 5 d. sprendime, kuriuo Seimo narių grupei grąžinta prašymo dalis dėl Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nuostatos konstitucingumo, pažymėta, kad pareiškėja, išskirdama ginčijamoje šio įstatymo nuostatoje nurodytus asmenis iš kitų asmenų, neanalizuoja jų požymių, nevertina ypatumų, nelygina tarpusavyje, taigi nepateikia teisinių motyvų dėl šios nuostatos prieštaravimo Konstitucijos 29 straipsniui.

Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 28 d. sprendimu Seimo narių grupei grąžintas jos prašymas ištirti kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo teisinio reguliavimo atitiktį, be kita ko, Konstitucijos 21 straipsniui, kuriuo garantuojamas žmogaus asmens ir orumo neliečiamumas, nes prašyme nepateikta argumentų dėl ginčyto teisinio reguliavimo prieštaravimo šiai Konstitucijos nuostatai, prašymo motyvuojamojoje dalyje ji net nepaminėta.

³ Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. kovo 5 d., 2012 m. balandžio 25 d. sprendimus, Konstitucinio Teismo pirmininko 2015 m. gegužės 8 d. potvarkį Nr. 2B-27.

⁴ Žr. Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. gruodžio 15 d. potvarkius Nr. 2B-175, 2B-177, 2B-179 ir kt.

⁵ Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. kovo 5 d., 2014 m. rugpjūčio 28 d., 2015 m. rugpjūčio 28 d., 2015 m. rugsėjo 25 d. sprendimus, Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. balandžio 29 d. potvarkį Nr. 2B-103, 2014 m. spalio 21 d. potvarkį Nr. 2B-148, 2015 m. gegužės 8 d. potvarkį Nr. 2B-27.

Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. spalio 21 d. potvarkyje Nr. 2B-148 konstatuota, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas savo prašyme nepaaiškino, kaip konkrečiai ginčijamu Suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatyme nustatytu reguliavimu, kuriuo, pasak pareiškėjo, įtvirtintas privalomas mokėjimas, nenustačius visų jo esminių elementų, pažeidžiama Konstitucijos 127 straipsnio 2 dalis, kurioje nurodyti valstybės biudžeto pajamų šaltiniai.

Konstitucinio Teismo pirmininko 2015 m. gegužės 8 d. potvarkiu Nr. 2B-27 Seimo narių grupėi grąžinta dalis prašymo ištirti Seimo rezoliucijos, kuria Seimas sutiko, kad Seimo narys Rimas Antanas Ručys būtų patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, atitiktį Konstitucijai. Potvarkyje konstatuota, kad pareiškėja, pacitavusi Konstitucijos 76 straipsnio nuostatas, jų nesusiejo su ginčijamu teisiniu reguliavimu ir neatskleidė, kaip būtent nesilaikant Seimo statute nustatytos tvarkos gali būti pažeistos Konstitucijos nuostatos, įpareigojančios įstatymų leidėją Seimo statute nustatyti Seimo darbo tvarką, todėl ši prašymo dalis negali būti priimta nagrinėti Konstituciniame Teisme.

Taip pat vertinami ir prašymai, kuriuose, pacitavus oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas, nepaaiškinama, koks jų santykis su ginčijamu teisiniu reguliavimu ir kaip jos pagrindžia pareiškėjo poziciją, neargumentuojama, kodėl šios nuostatos aktualios sprendžiant dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai⁶.

Antai Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 18 d. sprendime, kuriuo Seimo narių grupėi grąžintas jos prašymas ištirti Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo atitiktį Konstitucijai, pažymėta, be kita ko, tai, kad ginčijant šio įstatymo nuostatą, kuria, pareiškėjos nuomone, sumažintas elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių supirkimo tarifas, buvo pacituotos Konstitucijos 46 straipsnio nuostatos ir jų turinį atskleidžianti oficialioji konstitucinė doktrina, tačiau nepagrįsta, kaip ginčijama nuostata pažeisti iš šių konstitucinių ir doktrininių nuostatų kylantys reikalavimai.

Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 28 d. sprendime konstatuota, kad Seimo narių grupė, prašiusi ištirti Vyriausybės nustatyto teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijos 94 straipsniui, savo prašyme citavo oficialiąją konstitucinę doktriną dėl Vyriausybės įgaliojimų priimant teisės aktus ir, remdamasi Konstitucinio Teismo nutarimais, pažymėjo, kad Vyriausybė, priimdama poįstatyminius teisės aktus, privalo laikytis įstatymų, tačiau niekaip nesusiejo šių doktrininių nuostatų su ginčijamu teisiniu reguliavimu ir nepaaiškino, kokių įstatymų ar kitų teisės aktų Vyriausybė nesilaikė jį nustatydamą.

Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatyto reikalavimo pateikti teisinius argumentus savo pozicijai pagrįsti neatitinka ir tokie prašymai, kuriuose pareiškėjai teismai išdėsto ne savo, bet nagrinėjamos bylos šalies, prašiusios kreiptis į Konstitucinį Teismą, argumentus ir

---

⁶ Žr. Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 18 d., 2014 m. rugpjūčio 28 d., 2015 m. birželio 12 d. sprendimus.

jų neanalizuoja, nevertina, apsiriboja bendro pobūdžio teiginiu, kad bylos šalies abejones pripažįsta pagrįstomis.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo pirmininko 2013 m. balandžio 30 d. potvarkiu Nr. 2B-32 Vilniaus miesto apylinkės teismui grąžintas prašymas, kuriame šis teismas išdėstė ne savo, bet ieškovo jo nagrinėtoje civilinėje byloje pateiktus argumentus. Kaip pažymėta potvarkyje, šių argumentų pareiškėjas neanalizavo, nevertino, apsiribojo bendro pobūdžio teiginiu, kad ieškovo abejones pripažįsta pagrįstomis, dėl to prašyme neįvertinta ir tai, ar ieškovai civilinėje byloje pateikė argumentus dėl visų ginčijamų nuostatų atitikties visoms nurodytoms Konstitucijos, įstatymų nuostatomis, taip pat tai, ar visi jų teiginiai dėl ginčijamo teisinio reguliavimo turinio buvo pagrįsti, ar visos ieškovo nurodytos nuostatos buvo taikytinos nagrinėtoje civilinėje byloje ir pan.⁷

Jeigu įstatymas ar kitas teisės aktas ginčijamas dėl jame, pareiškėjo nuomone, esančios teisės spragos – legislatyvinės omisijos, būtina pateikti argumentus, pagrindžiančius tai, kad nenustatytasis teisinis reguliavimas pagal Konstituciją (arba kitą aukštesnės galios teisės aktą, kurio atžvilgiu ginčijama atitiktis) turi būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje). Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje legislatyvine omisija laikoma tokia teisės spraga, kai teisės akte (jo dalyje) nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas tam tikrų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas, kuris, paisant iš Konstitucijos kylančių teisės sistemos nuoseklumo, vidinio neprieštaravimo imperatyvų ir atsižvelgiant į tų santykių turinį, turi būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje), nes to reikalaujama Konstitucijoje (kitame aukštesnės galios teisės akte) (žr. 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimą, 2009 m. kovo 2 d., 2009 m. gruodžio 11 d., 2011 m. birželio 9 d., 2016 m. sausio 25 d. nutarimus). Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus pripažinti teisės aktą (jo dalį), kuriame yra legislatyvinė omisija, prieštaraujančiu Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui), tačiau prašymas, pagal kurį būtų pradėta atitinkama byla, turėtų būti tinkamai argumentuotas.

Šio reikalavimo neatitiko Konstitucinio Teismo pirmininko 2011 m. lapkričio 11 d. potvarkiu Nr. 2B-168 Vilniaus apygardos administraciniam teismui grąžintas prašymas ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Tabako kontrolės įstatymo 19 straipsnis tiek, kiek jame nenustatyta, kad asmenims iki 18 metų draudžiama rūkyti, vartoti tabako gaminius ir jų turėti. Pareiškėjas pažymėjo, kad nors Tabako kontrolės įstatyme siekiama riboti asmenų iki 18 metų tabako gaminių vartojimą, tai nėra nustatyta eksplicitiškai. Tačiau pareiškėjas nepateikė jokių teisinių argumentų, pagrindžiančių, kad Tabako kontrolės įstatyme implicitiškai nustatytas draudimas nepilnamečiams vartoti tabako gaminius

---

⁷ Taip pat žr. Konstitucinio Teismo 2015 m. balandžio 7 d. sprendimą, kuriame konstatuota, jog vien tai, kad pareiškėjas teismas prašyme, kuriuo kreipiasi į Konstitucinį Teismą, neanalizuoja, nevertina bylos šalių pateiktų argumentų dėl atitinkamo teisinio reguliavimo konstitucingumo ir apsiriboja vien bendro pobūdžio teiginiu, kad bylos šalies abejones pripažįsta pagrįstomis, yra pakankamas pagrindas grąžinti pareiškėjui prašymą kaip neatitinkantį Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatytą reikalavimą.

nėra pakankamas ir kad, šiame įstatyme (būtent pareiškėjo nurodytame straipsnyje) eksplicitiškai nenustačius analogiško Alkoholio kontrolės įstatyme nustatytajam teisinio reguliavimo, yra palikta Konstitucijos draudžiama teisės spraga – legislatyvinė omisija.

Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. sausio 9 d. potvarkiu Nr. 2B-5 Seimo narių grupei grąžintas prašymas, kuriame pareiškėja, be kita ko, teigė, kad ginčijama Aplinkos apsaugos įstatymo nuostata neatitinka aiškumo reikalavimo, nes joje neapibrėžtas santykis tarp jos ir Civilinio kodekso normų, kuriomis reguliuojama ieškinio senatis. Potvarkyje konstatuota, kad iš pareiškėjos argumentų apskritai neaišku, kodėl būtent nurodytame įstatyme ir konkrečiai nurodytoje jo nuostatoje turi būti apibrėžtas jos ir Civiliniame kodekse įtvirtintų teisės normų, kuriomis reguliuojami ieškinio senaties terminai, santykis ir ar šis santykis apskritai turėtų būti apibrėžtas.

Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad anaipol ne kiekvienas eksplicitinio teisinio reguliavimo nenustatymas yra legislatyvinė omisija. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad teisės spraga, taip pat ir legislatyvinė omisija, kaip viena iš eksplicitinio teisinio reguliavimo nenustatymo atmainų, iš esmės skiriasi nuo tokio eksplicitinio teisinio reguliavimo nenustatymo, kuris reiškia, kad teisės akte yra implicitiškai nustatytas eksplicitinį teisinį reguliavimą papildantis ir pratęsiantis teisinis reguliavimas (aiškinant teisę išvedamas iš eksplicitinių teisės nuostatų) (2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, 2016 m. sausio 25 d. nutarimas); tai, kad konkrečiame įstatyme (jo dalyje) nėra nustatyta specialaus tam tikriems santykiams reguliuoti skirto teisinio reguliavimo, anaipol nebūtinai reiškia, kad šioje srityje esama teisės spragos, nes šie santykiai gali būti sureguliuoti bendrosiomis eksplicitinėmis arba implicitiškai nustatytomis normomis (2016 m. sausio 25 d. nutarimas).

Taigi ne visais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipiamasi teisės akto (jo dalies) atitiktimi Konstitucijai suabejojus dėl to, kad jame (joje) nėra eksplicitiškai, *expressis verbis* nustatytas tam tikras teisinis reguliavimas, kurį pareiškėjas mano esant reikalinga nustatyti (taigi tą teisės aktą (jo dalį) ginčijant „tiek, kiek nenustatyta“), prašymas turi būti grindžiamas argumentais dėl legislatyvinės omisijos, nes atitinkami santykiai gali būti sureguliuoti iš eksplicitinio teisinio reguliavimo išvedamomis jį papildančiomis implicitinėmis normomis, kurių galimą prieštaravimą Konstitucijai tokiu atveju ir reikėtų argumentuoti.

Prašymuose išdėstytais teiginiais nepagrįsta pareiškėjų pozicija, nepateikta konstitucinių argumentų. Prašymai (jų dalys) pareiškėjams grąžinami ir tais atvejais, kai iš juose išdėstytų teiginių neaišku, kokiais argumentais grindžiama pareiškėjo pozicija dėl kiekvienos ginčijamos nuostatos prieštaravimo konkrečiai Konstitucijos nuostatai: kai apsiribojama bendro pobūdžio teiginiais⁸, teiginiai yra nenuoseklūs ir prieštaringi⁹, abstraktūs ir pagrįsti prielaidomis¹⁰.

Pavyzdžiui, kaip pažymėta Konstitucinio Teismo 2013 m. sausio 8 d. sprendime, Vyriausybės nutarimu patvirtinto Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano konstitucingumą ginčijusi Seimo narių grupė teigė, kad šiame plane nurodyta, jog „Preilos botelio pastatais užstatytas plotas nedidindamas“, taigi šiuo nutarimu Vyriausybė sudarė galimybę taikos sutartimi įteisinti pastatus, kuriuos savininkas teismų buvo įpareigotas nugriauti. Pareiškėja šio savo teiginio, kuriuo iš esmės buvo grindžiamos visos jos abejonės, niekaip nemotyvavo, nepaaiškino, kodėl ir kaip ginčytu nutarimu sudaryta tokia galimybė. Be to, Seimo narių grupės prašyme vartota sąvoka „Preilos botelis“ ginčytame Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plane nevertinama. Pareiškėja taip pat teigė, kad teismų sprendimais buvo nustatyta, jog neteisėtais aktais šiurkščiai pažeistos Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemos (generalinio plano) nuostatos ir šių aktų pagrindu leista statyba yra neteisėta, o iš neteisės negali atsirasti teisė, ir citavo Civilinio kodekso 4.103 straipsnio 1 dalį, kurioje nustatyta, kad jeigu statinys (jo dalis) yra pastatytas ar statomas savavališkai arba ne savavališkai, tačiau pažeidžiant statinio projekto sprendinius ar teisės aktų reikalavimus, tokiu statiniu (jo dalimi) naudotis ar juo disponuoti (jį parduoti, padovanoti, išnuomoti ar pan.) draudžiama, ir kad tai, koks statinys (jo dalis) yra pastatytas ar statomas savavališkai, nustato įstatymai, tačiau niekaip nepagrindė savo abejonės, kad Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planu pažeidžiama Civilinio kodekso 4.103 straipsnio 1 dalis.

Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 2 d. sprendime, kuriuo Seimo narių grupei grąžintas jos prašymas ištirti Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo pakeitimo įstatymo nuostatų atitiktį Konstitucijai, pažymėta, kad pareiškėja, abejodama šių nuostatų atitiktimi Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, pateikė bendro pobūdžio teiginį, kad Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos įstaigų vadovų darbo stažas lemia nevienodą ginčijamą teisinį reguliavimą, bet nepateikė teisinių argumentų, kodėl skirtingas šių įstaigų vadovų darbo stažas negali objektyviai pateisinti tokio diferencijuoto teisinio reguliavimo.

Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. spalio 21 d. potvarkyje Nr. 2B-148 konstatuota, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas prašyme teigė, jog Suskystintų gamtinių dujų terminalo

⁸ Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. kovo 5 d., 2014 m. gegužės 2 d. sprendimus, Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. spalio 21 d. potvarkį Nr. 2B-148.

⁹ Žr. Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 28 d. sprendimą, Konstitucinio Teismo pirmininko 2015 m. sausio 12 d. potvarkį Nr. 2B-5.

¹⁰ Žr. Konstitucinio Teismo 2013 m. sausio 8 d. sprendimą, Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. sausio 9 d. potvarkį Nr. 2B-5.

įstatyme nustatyto reguliavimu nusavinama suskystintų gamtinių dujų terminalo priedo mokėtojų nuosavybė, nenumatant už tai jokio teisingo atlygio, tačiau nepaaiškino, kodėl už mokesčių, prie kurių pareiškėjas priskyrė minėtą priedą, mokėjimą turi būti nustatytas teisingas atlygis ir kodėl apskritai mokesčių mokėjimas laikytinas nusavinimu.

Konstitucinio Teismo 2015 m. birželio 12 d. sprendimu Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui grąžintas jo prašymas ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo pakeitimo įstatyme įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo nenustatyta galimybė pareigūnams ir kariams, atleistiems iš tarnybos iki šio įstatymo įsigaliojimo, gauti už tarnybą pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, kuri būtų apskaičiuota pagal šiuo įstatymu nustatytą naują šių pensijų teisinį reguliavimą. Kaip pažymėta sprendime, prašyme pateiktais teiginiais teisiškai nepagrįsta pareiškėjo pozicija, kad įstatymų leidėjas pagal Konstituciją turėtų nustatyti vienodas visų pareigūnų ir karių, nepaisant skirtingos jų atleidimo iš tarnybos datos, valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo sąlygas, nepateikta teisinių argumentų, kodėl įstatymų leidėjas, turėdamas plačią diskreciją nustatyti pareigūnų ir karių valstybines pensijas, negali nustatyti, kad šias pensijas reguliuojančio įstatymo pakeitimai būtų taikomi tik pareigūnams ir kariams, atleistiems iš tarnybos šiam įstatymui įsigaliojus.

Konstitucinio Teismo 2015 m. rugpjūčio 28 d. sprendime, kuriuo Vilniaus apygardos teismui grąžintas jo prašymas ištirti Vyriausybės nustatyto viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo ir lėšų administravimo teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai ir įstatymams, taip pat konstatuota, kad pareiškėjas nepateikė teisinių argumentų, kuriais pagrįstų savo poziciją: kai kurie teiginiai buvo neargumentuoti, kiti pagrįsti prielaidomis ir (arba) faktinėmis bylos aplinkybėmis, taigi negalėjo būti laikomi ginčijamo teisinio reguliavimo prieštaravimą Konstitucijai ir įstatymams pagrindžiančiais teisiniais argumentais.

Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 30 d. ir 2016 m. sausio 5 d. sprendimais Seimui ir Seimo narių grupei grąžinti jų prašymai ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Seimo rinkimų įstatymo nuostata, pagal kurią kandidatas į Seimo narius, kuris yra (buvo) kitos valstybės pilietis, įpareigojamas pateikti jos kompetentingų institucijų išduotą dokumentą apie tos valstybės pilietybės atsisakymą ar jos netekimą. Šiuose sprendimuose Konstitucinis Teismas, be kita ko, pažymėjo, kad pareiškėjai nepaaiškino kai kurių savo teiginių (pavyzdžiui, kaip, turint užsienio valstybės pilietybę, galima būti nesusijusiam priesaika ar pasižadėjimu tai valstybei, kaip, be kitos valstybės pilietybės atsisakymo, kitaip pagal Konstituciją galėtų būti užtikrinta, kad Seimo nariu nebūtų renkamas asmuo, saistomas priesaikos ar pasižadėjimo užsienio valstybei).

Netinkamai atskleistas ginčijamo ar su juo susijusio teisinio reguliavimo turinys.

Pastaraisiais metais pareiškėjams taip pat gražinti prašymai, kuriuos argumentuojant apskritai neatsižvelgta į ginčytų nuostatų turinį¹¹, pareiškėjų pateiktas ginčytų nuostatų aiškinimas buvo nepakankamai pagrįstas¹², neatsižvelgta į su ginčytu teisiniu reguliavimu susijusį teisinį reguliavimą, be kita ko, įtvirtintą aukštesnės galios teisės aktuose¹³.

Pavyzdžiui, kaip pažymėta Konstitucinio Teismo pirmininko 2012 m. lapkričio 26 d. potvarkyje Nr. 2B-81, Vilniaus apygardos teismas savo abejones dėl Įmonių bankroto įstatymo nuostatos atitikties Konstitucijai iš esmės grindė samprotavimu, kad šis įstatymas netaikomas daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų ir sodininkų bendrijoms, tačiau neatkreipė dėmesio į tai, kad ginčijamoje nuostatoje įtvirtinta, jog įstatymas taikomas visiems juridiniams asmenims, įregistruotiems Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka, išskyrus religines bendruomenes ir bendrijas. Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatyme yra įtvirtintos šių bendruomenių ir bendrijų sąvokos, tačiau pareiškėjas jų nevertino ir neanalizavo jų santykio su ginčijamu teisiniu reguliavimu.

Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 2 d. sprendime konstatuota, kad Seimo narių grupė nepagrindė, kaip yra pažeidžiamas iš konstitucinio teisinės valstybės principo įstatymų leidėjui kylantis reikalavimas neleisti įstatymo atgalinio galiojimo, nes iš ginčijamo ir su juo susijusio teisinio reguliavimo buvo matyti, kad Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos įstaigų vadovai, pasibaigus ginčijamame Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo pakeitimo įstatyme nustatytiems terminams, atleidžiami iš darbo ne anksčiau nei praėjus vieniems metams nuo šio įstatymo įsigaliojimo.

Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. birželio 23 d. potvarkyje Nr. 2B-129 konstatuota, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas, teigdamas, jog Vyriausybės nutarimu patvirtinto Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo tvarkos aprašo nuostatoje elektros energijos, gaminamos iš atsinaujinančių energijos išteklių, balansavimas prie viešuosius interesus atitinkančių paslaugų priskirtas pažeidžiant Elektros energetikos įstatymo nuostatas, neatsižvelgė į Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo nuostatas, kuriomis remiantis ši veiklos rūšis priskirta prie viešuosius interesus atitinkančių paslaugų.

Konstitucinio Teismo 2014 m. rugsėjo 2 d. sprendime konstatuota, kad Klaipėdos miesto apylinkės teismas savo prašyme nepagrindė, kodėl ginčijamoje teritorijų planavimo dokumento – Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano nuostatoje numatytas sprendinys dėl tam tikros teritorijos užstatymo traktuotinas kaip statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimo priemonė (pastato nugriovimas), kodėl būtent šiuo sprendiniu (o ne kompetentingų

¹¹ Žr. Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 2 d. sprendimą.

¹² Žr. Konstitucinio Teismo 2014 m. rugsėjo 2 d., 2014 m. rugsėjo 5 d., 2015 m. gruodžio 30 d., 2016 m. sausio 5 d. sprendimus.

¹³ Žr. Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. birželio 23 d. potvarkį Nr. 2B-129, Konstitucinio Teismo 2015 m. balandžio 7 d. sprendimą.

institucijų sprendimais, priimtais remiantis ne tik teritorijų planavimo dokumentais, bet ir kitais teisės aktais, tarp jų įstatymais) reikalaujama nugriauti tam tikrą statinį.

Minėtuose Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 30 d. ir 2016 m. sausio 5 d. sprendimuose, kuriais pareiškėjams grąžinti jų prašymai ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Seimo rinkimų įstatymo nuostata, pagal kurią kandidatas į Seimo narius, kuris yra (buvo) kitos valstybės pilietis, įpareigojamas pateikti jos kompetentingų institucijų išduotą dokumentą apie tos valstybės pilietybės atsisakymą ar jos netekimą, pažymėta, kad pareiškėjai, teigdami, jog kai kuriais atvejais įgyvendinti ši reikalavimą gali būti neįmanoma, neatsižvelgė į visuminį ginčijamoje nuostatoje įtvirtintą teisinį reguliavimą, iš kurio matyti, kad yra numatytos ir kitos galimybės gauti duomenis apie kandidato į Seimo narius turimą ar turėtą kitos valstybės pilietybę.

Neatsižvelgta į svarbias oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas arba ja remtasi netinkamai. Sprendžiant dėl prašymo priimtinumą svarbu ir tai, ar pareiškėjas atsižvelgė į jo prašymui reikšmingą oficialiąją konstitucinę doktriną¹⁴. Neatitinkančiais Konstitucinio Teismo įstatyme įtvirtinto reikalavimo pateikti teisinius argumentus pripažįstami prašymai, kuriuose nenurodomos ir (arba) neanalizuojamos su prašyme nurodytu teisiniu reguliavimu susijusios oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos.

Antai Konstitucinio Teismo pirmininko 2012 m. gegužės 7 d. potvarkiu Nr. 2B-26 Vilniaus apygardos administraciniam teismui grąžintas jo prašymas ištirti Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatos, pagal kurią tokia pensija skiriama ir mokama ne daugiau kaip už 12 mėnesių iki dokumentų jai skirti gavimo dienos, atitiktį Konstitucijai. Prašymas buvo grindžiamas iš esmės tuo, kad, pareiškėjo nuomone, šia nuostata varžoma teismo galimybė įvertinti, ar pensija asmeniui nepriklauso už ilgesnį laikotarpį, taigi teismas negali vykdyti teisingumo. Grąžinant šį prašymą pažymėta, kad pareiškėjas nepateikė argumentų, kodėl pritaikius ginčijamą nuostatą teismo sprendimas būtų neteisingas, koks ir pagal kokius kriterijus turėtų būti nustatomas laikotarpis, už kurį skiriama ir mokama valstybinė socialinio draudimo pensija, kodėl ir (ar) kokiais atvejais, jo nuomone, diskrecija nustatyti tokį laikotarpį turi priklausyti ne įstatymų leidėjui, o teismui, ir neatsižvelgė į prašymo kontekste ypač svarbias oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas, kad pensijas ir socialinę paramą Konstitucija garantuoja tiems subjektams ir tokiais pagrindais bei dydžiais, kurie nustatyti įstatyme, kad konstitucinis socialinių teisių statusas nepaneigia įstatymų leidėjo teisės nustatyti tam tikras jų atsiradimo sąlygas ar apribojimus.

Konstitucinio Teismo 2014 m. rugsėjo 5 d. sprendime pažymėta, kad Lietuvos apeliacinis teismas, ginčydamas Suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo nuostatos atitiktį Konstitucijai, teigė, jog suskystintų gamtinių dujų terminalo priedas yra mokestis, tačiau savo prašyme nenurodė ir

¹⁴ Žr. Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 18 d., 2014 m. rugsėjo 2 d., 2014 m. rugsėjo 5 d., 2015 m. sausio 16 d., 2015 m. rugpjūčio 28 d., 2015 m. rugsėjo 25 d. sprendimus.

neanalizavo oficialiojoje konstitucinėje doktrinoje atskleistų mokesčiams, kitiems privalomiems mokėjimams būdingų požymių ir nevertino, ar minėtas priedas juos atitinka.

Konstitucinio Teismo 2015 m. sausio 16 d. sprendimu Vilniaus apygardos administraciniam teismui grąžintas prašymas ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostata, pagal kurią prie neapmokestinamųjų pajamų nepriskiriamos tam tikros iš gyventojų, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra tikslinėje teritorijoje, gautos pajamos, tarp jų pagal sutartį gautas išlaikymas. Pareiškėjo nuomone, vaiko išlaikymui pagal susitarimą iš tėvo gautos motinos pajamos neturėtų būti apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad pareiškėjas, savo poziciją grindęs doktrininėmis nuostatomis dėl valstybės įsipareigojimo užtikrinti, kad vaikystė, kaip konstitucinė vertybė, būtų visokeriopai puoselėjama ir saugoma, neatsižvelgė į tai, kad ginčijama nuostata reguliuojami mokesčiai santykiniai, ir nenurodė jo prašymo kontekste itin aktualių oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatų, kad nustatyti mokesčius yra išimtinė įstatymų leidėjo konstitucinė kompetencija ir kad apmokestinami objektai gali būti labai įvairūs.

Konstitucinio Teismo 2015 m. rugpjūčio 28 d. sprendime pažymėta, kad Vilniaus apygardos teismas, savo prašyme ištirti Vyriausybės nustatyto viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo ir lėšų administravimo teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai ir įstatymams remdamasis oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis dėl pareigos saugoti aplinką nuo įvairaus kenksmingo poveikio, neatsižvelgė į aktualias doktrines nuostatas, susijusias su vartotojų teisių apsauga.

Kartais pareiškėjai oficialiaja konstitucine doktrina ar Konstitucinio Teismo teisine pozicija remiasi nepagrįstai, t. y. neatsižvelgdami į tai, koku klausimu ar kokios bylos kontekste ši doktrina yra suformuota.

Pavyzdžiui, kaip pažymėta Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 2 d. sprendime, Seimo narių grupė, ginčydama Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo pakeitimo įstatymą, rėmėsi Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d. nutarimu, kuriame spręsti medžioklės, kaip ūkinės veiklos, teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai klausimai ir pareiškėjos prašyme nurodytos oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos buvo suformuluotos tos konstitucinės justicijos bylos kontekste. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad pareiškėjos ginčijamomis nuostatomis reguliuojami Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos įstaigų vadovų atleidimo iš pareigų santykiniai yra kitokio pobūdžio nei medžioklės, kad jie yra darbo, o ne ūkinės veiklos santykiniai, todėl pareiškėjai nėra pagrindo remtis minėtame Konstitucinio Teismo nutarime pateikta teisine pozicija kaip turinčia precedento reikšmę. Seimo narių grupė taip pat rėmėsi doktrininėmis nuostatomis dėl konstitucinės įgytų teisių ir teisėtų lūkesčių apsaugos pertvarkant pensinio aprūpinimo sistemą, tačiau nepagrindė, kuo jos yra susijusios

su ginčijamomis įstatymo nuostatomis, kuriomis reguliuojamas ne pensinio aprūpinimo sistemos pertvarkymas, o vienos iš darbo sutarties sąlygų – darbo sutarties termino pakeitimas.

Konstitucinio Teismo 2014 m. rugsėjo 2 d. sprendimu Klaipėdos miesto apylinkės teismui grąžintas jo prašymas ištirti Vyriausybės nutarimu patvirtinto Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano nuostatos atitiktį Konstitucijai ir įstatymams. Savo poziciją, kad ginčijamoje nuostatoje įtvirtintu sprendiniu dėl tam tikros teritorijos užstatymo ribojamos teismo galios vykdyti teisingumą, pareiškėjas grindė doktrininėmis nuostatomis, suformuluotomis Konstitucinio Teismo 2011 m. sausio 31 d. nutarime, kuriame tirta Civilinio kodekso, Statybos įstatymo nuostatų, reglamentuojančių teismo įgaliojimus sprendžiant dėl teisės aktų reikalavimus pažeidžiančios statybos teisinių pasekmių, atitiktis Konstitucijai. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad pareiškėjas neginčijo teisės aktų nuostatų, kuriomis reglamentuojami teismų įgaliojimai, nepaaiškino, kodėl pagal Konstituciją teismo galimybės parinkti tinkamą poveikio priemonę statybos, pažeidžiančios teisės aktų reikalavimus, pasekmėms šalinti turėtų būti užtikrinamos teritorijų planavimo dokumentų sprendiniais, taip pat neatsižvelgė į tai, kad jo nurodytame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, jog teisinis reguliavimas, pagal kurį teismas, išnagrinėjęs bylą dėl statybos, pažeidžiančios teisės aktų reikalavimus, pasekmių, privalėjo priimti sprendimą įpareigoti statytoją statomą statinį nugriauti ar jį reikiamai pertvarkyti tais atvejais, kai atlikti statybos darbai toje vietoje yra apskritai negalimi, o nustatyti pažeidimai objektyviai gali būti pašalinami tik nugriaunant ar perstatant statinį, vertintinas kaip konstituciškai pagrįstas.

Kiti su teisiniu argumentavimu susiję prašymų trūkumai. Kai kuriuose Konstitucinio Teismo sprendimuose, kuriais prašymai grąžinti pareiškėjams, nurodyti ir kiti prašymų argumentavimo trūkumai.

Pavyzdžiui, pareiškėjui teismui prašymas grąžintas dėl to, kad jame nebuvo nurodytos faktinės aplinkybės, kuriomis turėjo būti grindžiamos jo abejonės ginčyto teisinio reguliavimo konstitucingumu. Vilniaus apygardos administracinis teismas suabejojo Prezidento dekretu atitiktimi Konstitucijai ir Pilietybės įstatymui dėl to, kad tuo dekretu asmuo pilietybę įgijo apgaule, galėjo būti suklaidinęs Prezidentą. Kaip pažymėta Konstitucinio Teismo pirmininko 2010 m. lapkričio 17 d. potvarkyje Nr. 2B-398, pareiškėjo nuomonę pagrindžiančios teisinės argumentacijos dalis turėjo būti atitinkamos faktinės aplinkybės, nustatytos remiantis administracinėje byloje surinktais įrodymais. Nenustačius šių faktinių aplinkybių neįmanoma ištirti Prezidento akto atitikties Konstitucijai ir (arba) įstatymams. Pabrėžta, jog tai, kad administraciniai teismai nesprendžia bylų, kurios yra priskirtos Konstitucinio Teismo kompetencijai, nereiškia, kad šie teismai negali tirti Prezidento veiklos tiek, kiek toks tyrimas būtinas jų abejonei dėl Prezidento akto atitikties Konstitucijai ir įstatymams pagrįsti. Tuo tarpu iš Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymo ir pateiktos administracinės bylos medžiagos nebuvo aišku, kokiomis toje byloje nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis pareiškėjas grindė savo

abejonę dėl Prezidento dekreto atitikties Konstitucijai, Pilietybės įstatymui, kokiais oficialiais dokumentais ir kitais įrodymais jis grindė savo išvadą, kad asmuo pilietybę įgijo apgaule. Pareiškėjo nagrinėtoje administracinėje byloje surinkti įrodymai prieštaravo vieni kitiems, todėl faktinės aplinkybės nebuvo aiškios.

Konstitucinio Teismo 2012 m. kovo 5 d. sprendime, kuriuo Seimo narių grupei grąžinta jos prašymo dalis, be kita ko, konstatuota, kad pareiškėja, ginčydama įstatymus pagal jų priėmimo, paskelbimo ir įsigaliojimo tvarką, nenurodė konkrečių Konstitucijos ar kitų teisės aktų, kuriuose nustatyta įstatymų priėmimo, paskelbimo ir įsigaliojimo tvarka, nuostatų, kurios pažeistos priimant, paskelbiant ginčijamus įstatymus ar nustatant jų įsigaliojimo tvarką.

Seimo narių grupei grąžintas prašymas, kuriame ji nepateikė argumentų, kodėl prašė ištirti nebegaliojančio teisinio reguliavimo konstitucingumą. Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 28 d. sprendime priminta, kad tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipiasi ne teismai, bet kiti Konstitucijos 106 straipsnyje nurodyti subjektai, tarp jų ne mažesnė kaip 1/5 visų Seimo narių grupė, o ginčijamas teisės aktas (jo dalis) nebegalioja, Konstitucinis Teismas, atsižvelgęs į nagrinėjamos bylos aplinkybes, turi teisę nutraukti pradėtą teiseną.

Grąžinant prašymą kitam pareiškėjui, be kita ko, konstatuota, kad jis rėmėsi Europos Sąjungos teisės aktu, tačiau neanalizavo jo turinio. Lietuvos apeliacinis teismas savo prašyme ištirti Suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo nuostatos atitiktį Konstitucijai teigė, jog tai, kad suskystintų gamtinių dujų terminalo priedas yra mokestis, o ne atlyginimas už suteikiamas paslaugas, yra konstatavusi ir Europos Komisija 2013 m. lapkričio 20 d. sprendime. Konstitucinis Teismas 2014 m. rugsėjo 5 d. sprendime pažymėjo, kad pareiškėjas savo prašyme nenagrinėjo šio Europos Komisijos dokumento turinio ir nenurodė jokių Europos Komisijos argumentų, kuriais remiantis būtų galima teigti, kad suskystintų gamtinių dujų terminalo priedas yra mokestis.

- **Kiti reikalavimai prašymų turiniui ir formai**

Nors dažniausiai prašymai pareiškėjams grąžinami dėl argumentavimo trūkumų, kartais sprendžiant dėl prašymų priimtinumą konstatuojami ir kiti jų trūkumai. Paminėtini atvejai, kai nesilaikyta Konstitucinio Teismo įstatymo 66 straipsnyje nustatytų reikalavimų, susijusių su atstovavimu pagal įstatymą ar pavedimą pareiškėjai Seimo narių grupei (1 dalies 3 punktas, 2 dalis), taip pat reikalavimų tiksliai nurodyti ginčijamą teisės aktą (66 straipsnio 1 dalies 6 punktas) ir suformuluoti prašymą Konstituciniam Teismui (66 straipsnio 1 dalies 9 punktas, 67 straipsnio 2 dalies 6 punktas), kaip antai nurodyti, kurių konkrečių ginčijamo teisės akto nuostatų (straipsnių, dalių, punktų) atitiktimi aukštesnės galios teisės aktams abejojama, kurios redakcijos teisės akte nustatytas teisinis reguliavimas ginčijamas.

Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. sausio 9 d. potvarkiu Nr. 2B-5 Seimo narių grupei prašymas grąžintas, be kita ko, dėl to, kad jame nebuvo nurodytas Seimo narys, kuris turėjo būti jos atstovas pagal įstatymą; be to, nors prašyme kaip pareiškėjos atstovas buvo nurodytas advokatas, kartu su prašymu nepateiktas jo įgaliojimus patvirtinantis dokumentas – advokato orderis, t. y. nepateikti duomenys apie pareiškėjo atstovo įgaliojimus.

Konstitucinio Teismo 2013 m. sausio 8 d. sprendimu Seimo narių grupei grąžintame prašyme ištirti Vyriausybės nutarimu patvirtinto Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano konstitucingumą nebuvo nurodyta jokių konkrečių šio nutarimo ar juo patvirtinto plano punktų, papunkčių ar nuostatų, kurių konstitucingumu pareiškėja abejojo.

Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 28 d. sprendime konstatuota, kad Seimo narių grupės prašymas ištirti įstatymo nuostatų atitiktį Konstitucijai suformuluotas netiksliai, nes nėra aišku, kurios redakcijos teisinį reguliavimą pareiškėja iš tiesų ginčija.

Retais atvejais prašymai grąžinti dėl to, kad nustatytų reikalavimų neatitiko jų priedai.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo pirmininko 2013 m. lapkričio 4 d. potvarkiu Nr. 2B-87 Seimo narių grupei grąžintas jos prašymas ištirti Žemės gelmių įstatymo pakeitimo įstatymo nuostatų atitiktį Konstitucijai, neatitikęs Konstitucinio Teismo įstatymo 66 straipsnio 3 dalies 3 punkte nustatyto reikalavimo prie prašymo pridėti notaro patvirtintus ne lietuvių kalba surašytų dokumentų ir kitos medžiagos vertimus į lietuvių kalbą (kai kurie prašymo priedai, į kuriuos jame darytos nuorodos, buvo surašyti anglų kalba, o reikalingi vertimai nebuvo pateikti).

Kartais pareiškėjai prie prašymų neprideda reikiamo Konstitucinio Teismo įstatyme nustatyto kiekio paties prašymo ir ginčijamo teisės akto nuorašų egzempliorių. Vien dėl šio trūkumo prašymai pareiškėjams Konstitucinio Teismo praktikoje paprastai nėra grąžinami. Vis dėlto šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagal Konstitucinio Teismo įstatymą prašymas Konstituciniam Teismui gali būti pateiktas ir elektroninių ryšių priemonėmis elektronine forma, pasirašius jį saugiu elektroniniu parašu, – tokiu atveju reikalavimas pateikti po 9 prašymo ir jo priedų nuorašų egzempliorius netaikomas.

III. ATSISAKYMAS NAGRINĖTI PAKLAUSIMĄ

Konstitucinio Teismo įstatyme yra nustatyti reikalavimai paklausimų turiniui bei formai, kurių neatitinkantys paklausimai gražinami pareiškėjams (76, 81 straipsniai), taip pat įtvirtinti atsisakymo nagrinėti paklausimą pagrindai (80 straipsnis).

Konstitucinis Teismas atsisako nagrinėti paklausimą, jeigu:

1) jį pateikė institucija ar asmuo, neturintys teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą;

2) paklausimas grindžiamas ne teisiniais motyvais;

3) konkretaus klausimo nagrinėjimas nežinybingas Konstituciniam Teismui;

4) nėra veiksmo ar sprendimo, kurio atitiktį Konstitucijai reikėtų tikrinti;

5) paklausime keliamas klausimas – išskyrus klausimą dėl Prezidento sveikatos būklės – jau tirtas ir tebegalioja tuo klausimu priimta Konstitucinio Teismo išvada.

Kitaip nei prašymų ištirti teisės aktų atitiktį aukštesnės galios teisės aktams, paklausimų dėl išvados Konstituciniame Teisme gaunama labai nedaug: 1993–2015 m. iš viso gauta 16 paklausimų. Iš jų atsisakyta nagrinėti 3 paklausimus: du pripažinti nežinybingais, nes pateikti praleidus įstatymuose nustatytą terminą, trečiąjį atsisakyta nagrinėti dviem pagrindais – jame kelti Konstituciniam Teismui nežinybingi ir jo jau tirti klausimai.

Konstitucinis Teismas 2008 m. lapkričio 8 d. ir 2008 m. lapkričio 10 d. sprendimais atsisakė nagrinėti du Prezidento paklausimus, ar per 2008 m. Seimo narių rinkimus nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymo nuostatos, konstatavęs, kad jie Konstituciniam Teismui pateikti praleidus Seimo rinkimų įstatymo 95 straipsnio 1 dalyje ir Konstitucinio Teismo įstatymo 77 straipsnyje nustatytus terminus tokiems paklausimams paduoti, todėl yra nežinybingi Konstituciniam Teismui.

Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 8 d. sprendime konstatuota, kad Seimas, kreipdamasis su paklausimu dėl išvados, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimu nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymo nuostatos, iš esmės kvestionavo ne tiek Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimą į atsilaisvinusią Seimo nario vietą skirti Darbo partijos kandidatų sąrašo pirmąjį Seimo nario mandato negavusį kandidatą, kiek galutinę Darbo partijos kandidatų į Seimo narius sąrašo eilę, kuri buvo patvirtinta Seimo 2012 m. lapkričio 14 d. nutarimu. Seimas šį nutarimą priėmė remdamasis Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvada, kad per 2012 m. Seimo rinkimus buvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas. Taigi Seimo paklausimas traktuotinas kaip prašymas peržiūrėti Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvadą. Be to, iš pareiškėjo paklausimo buvo matyti, kad jis kvestionavo ir Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 27 d. nutarimą, kuriuo minėto Seimo 2012 m. lapkričio 14 d. nutarimo pakeitimas pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad Konstitucinio Teismo išvadų tikslas yra nustatyti, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai, o ne peržiūrėti Konstitucinio Teismo nutarimus, todėl pareiškėjo paklausimas nežinybingas

Konstituciniam Teismui. Taip pat nežinybingu pripažintas Seimo paklausime iškeltas klausimas, ar Seimo 2012 m. lapkričio 14 d. nutarimu nebuvo pažeista tikroji rinkėjų valia. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad su paklausimu dėl išvados, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Prezidento ar Seimo narių rinkimus, Seimas į Konstitucinį Teismą gali kreiptis tik dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimų arba jos atsisakymo nagrinėti skundus. Konstitucinis Teismas neturi įgaliojimų teikti išvados, ar rinkimų įstatymai per Prezidento ar Seimo narių rinkimus nebuvo pažeisti kitais teisės aktais, tarp jų Seimo nutarimais.

2014 m. Konstituciniame Teisme taip pat gauti du prašymai, kuriuose keltas klausimas dėl tarptautinės sutarties nuostatos atitikties Konstitucijai, t. y. klausimas, galintis būti paklausimo, o ne prašymo dalyku. Atsižvelgus į tai, kad į Konstitucinį Teismą kreipėsi subjektai, neturintys teisės pateikti paklausimą, – Seimo narių grupė ir teismas, – prašymus nagrinėti atsisakyta.

Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 18 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Seimo narių grupės prašymą ištirti Lietuvos Respublikos ir Ukrainos sutarties dėl socialinės apsaugos nuostatos atitiktį Konstitucijai, o 2014 m. lapkričio 4 d. sprendimu – Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymą ištirti šios tarptautinės sutarties nuostatos atitiktį Konstitucijai ir įstatymui. Sprendimuose pažymėta, kad pagal Konstituciją ir Konstitucinio Teismo įstatymą dėl tarptautinės sutarties atitikties Konstitucijai Konstitucinis Teismas teikia išvadą, kurios gali prašyti Seimas in corpore paklausimu, išdėstytu Seimo nutarime arba patvirtintu Seimo nutarimu, taip pat Prezidentas. Dėl Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymo pažymėta ir tai, kad tarptautinės sutarties atitikties įstatymui klausimo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

IV. ATSISAKYMAS AIŠKINTI KONSTITUCINIO TEISMO AKTUS

Iš Konstitucijos kylantys Konstitucinio Teismo įgaliojimai oficialiai aiškinti savo aktus detalčiau nustatyti Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnyje. Pagal šio straipsnio 1 dalį Konstitucinis Teismas savo aktus gali oficialiai aiškinti pagal dalyvavusių byloje asmenų, Seimo, Prezidento, Vyriausybės, Aukščiausiojo Teismo pirmininko, generalinio prokuroro ar teisingumo ministro prašymą, taip pat savo iniciatyva.

Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pripažįstama, kad teismai taip pat gali pateikti Konstituciniam Teismui prašymą išaiškinti jo aktų nuostatas, jeigu to reikia vykdant teisingumą. Jis yra konstatavęs, kad, nustatęs pareiškėjo – bylą nagrinėjančio teismo konstituciškai pagrįstą interesą pašalinti abejones dėl Konstitucinio Teismo baigiamojo akto (jo nuostatų) deramo vykdymo tam, kad teismo nagrinėjamoje byloje būtų tinkamai vykdomas teisingumas, Konstitucinis Teismas gali priimti prašymą išaiškinti jo baigiamojo akto nuostatas ir paskelbti atitinkamą sprendimą (2010 m. balandžio 22 d., 2011 m. rugsėjo 5 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimo paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti jų nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas tų aktų vykdymas, kad jais būtų vadovaujama. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad jo baigiamojo akto aiškinimas gali būti reikšmingas siekiant užtikrinti ne tik tai, kad būtų tinkamai įgyvendintas to akto rezoliucinėje dalyje įtvirtintas sprendimas, bet ir tai, kad teisėkūros procese būtų deramai atsižvelgiama į Konstitucinio Teismo formuojamą oficialiąją konstitucinę doktriną. Tačiau kartu pabrėžta, kad aiškinimo paskirtis yra nuodugniau paaiškinti tas Konstitucinio Teismo baigiamojo akto nuostatas, formuluotes, dėl kurių prasmės yra kilę neaiškumų, o ne tai, kaip konkrečiai jis turėtų būti įgyvendinamas, be kita ko, teisės taikymo srityje (2012 m. lapkričio 29 d. ir kiti sprendimai).

Konstitucinio Teismo sprendimuose pabrėžiama ir tai, kad prašymo išaiškinti jo baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 3 dalį Konstitucinis Teismas privalo aiškinti savo aktus nekeisdamas jų turinio. Ši nuostata, be kita ko, reiškia, kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje priimtas prašomas išaiškinti jo aktas, netyrė; tai būtų atskiro tyrimo dalykas. Oficialiai aiškinant Konstitucinio Teismo aktus nėra koreguojama ir oficialioji konstitucinė doktrina; jos koregavimas sietinas su naujų bylų nagrinėjimu ir naujų precedentų sukūrimu jose, bet ne su Konstitucinio Teismo aktų aiškinimu (2007 m. gruodžio 6 d. ir kiti sprendimai). Be to, prašymu išaiškinti įgyvendintą Konstitucinio Teismo aktą negali būti siekiama, kad būtų įvertinta teisės akto, kuriuo tas Konstitucinio Teismo aktas įgyvendintas, atitiktis Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams); tai būtų naujos konstitucinės justicijos bylos tyrimo dalykas (2012 m. lapkričio 29 d., 2016 m. sausio 13 d. sprendimai).

Atsižvelgiant į tokį Konstitucinio Teismo įgaliojimų oficialiai aiškinti savo aktus turinį, Konstitucinio Teismo praktikoje (remiantis Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 1, 3 dalimis, taip pat 69 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostata, pagal kurią atsisakoma nagrinėti nežinybingus prašymus, *mutatis mutandis* taikoma prašymams išaiškinti Konstitucinio Teismo aktus) atsisakoma pateikti išaiškinimą, jeigu:

- 1) prašymą pateikia institucija arba asmuo, neturintis teisės prašyti išaiškinti atitinkamą aktą¹⁵;
- 2) prašoma išaiškinti tai, ko Konstitucinis Teismas toje byloje, kurioje priimtas prašomas išaiškinti aktas, netyrė¹⁶;
- 3) prašoma išaiškinti teisės aktų, tarp jų Konstitucinio Teismo aktų, taikymo klausimus¹⁷;
- 4) prašoma išaiškinti, kaip konkrečiai Konstitucinio Teismo aktas turėtų būti įgyvendinamas¹⁸;
- 5) prašymu išaiškinti įgyvendintą Konstitucinio Teismo aktą siekiama, kad būtų įvertinta teisės akto, kuriuo tas Konstitucinio Teismo aktas įgyvendintas, atitiktis Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams)¹⁹;
- 6) tiksliai nenurodoma, kurias Konstitucinio Teismo akto nuostatas prašoma išaiškinti²⁰;
- 7) prašoma nurodyti (paaiškinti) Konstitucinio Teismo akto ar atskirų jo nuostatų įtvirtinimo ir suformulavimo argumentus arba motyvus, kurie nėra nurodyti pačiame Konstitucinio Teismo akte²¹;
- 8) prašoma išaiškinti Konstitucinio Teismo akto rezoliucinės dalies nuostatas, ignoruojant jų ryšį su motyvuojamojoje dalyje išdėstytais oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, kitais argumentais²²;
- 9) iš tikrųjų prašoma suteikti teisinę konsultaciją²³;
- 10) iš tikrųjų prašoma įvertinti galimą naują teisinį reguliavimą²⁴;
- 11) iš tikrųjų prašoma peržiūrėti Konstitucinio Teismo nutarimą ar kitą baigiamąjį aktą²⁵;
- 12) aiškinimas būtų beprasmiškas (savitikslis)²⁶.

¹⁵ Žr. Konstitucinio Teismo 2016 m. sausio 13 d. sprendimą.

¹⁶ Žr. Konstitucinio Teismo 1997 m. balandžio 9 d., 1998 m. gruodžio 17 d., 2002 m. rugsėjo 23 d., 2007 m. gruodžio 6 d., 2010 m. balandžio 20 d., 2010 m. gegužės 3 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2014 m. rugpjūčio 27 d., 2015 m. sausio 14 d., 2016 m. sausio 13 d. sprendimus.

¹⁷ Žr. Konstitucinio Teismo 1997 m. balandžio 9 d., 2002 m. rugsėjo 23 d., 2004 m. liepos 2 d., 2006 m. lapkričio 20 d., 2010 m. gegužės 3 d., 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2015 m. sausio 14 d. sprendimus.

¹⁸ Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d., 2014 m. rugpjūčio 27 d., 2016 m. sausio 13 d. sprendimus.

¹⁹ Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d., 2016 m. sausio 13 d. sprendimus.

²⁰ Žr. Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d., 2009 m. sausio 15 d., 2010 m. gegužės 3 d. sprendimus.

²¹ Žr. Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d., 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimus.

²² Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimą.

²³ Žr. Konstitucinio Teismo 2004 m. balandžio 6 d., 2014 m. rugpjūčio 27 d., 2016 m. sausio 13 d. sprendimus.

²⁴ Žr. Konstitucinio Teismo 1994 m. lapkričio 10 d., 2009 m. sausio 15 d. sprendimus.

²⁵ Žr. Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. sprendimą.

²⁶ Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimą.

1993–2015 m. Konstituciniame Teisme gauti 46 prašymai išaiškinti jo baigiamuosius aktus. Konstitucinis Teismas priėmė 13 sprendimų, kuriais atsisakė aiškinti savo aktus²⁷, be to, kai kuriuose sprendimuose dėl savo aktų išaiškinimo neaiškino jų tam tikrais pareiškėjų nurodytais aspektais²⁸.

Dažniausiai atsisakymą pateikti oficialų savo aktų išaiškinimą Konstitucinis Teismas grindė tuo, kad pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 3 dalį jis **negali aiškinti to, ko toje byloje, kurioje priimtas prašomas išaiškinti aktas, netyrė**.

Pavyzdžiui, vienas pirmųjų sprendimų, kuriame Konstitucinis Teismas atsisakė aiškinti tai, ko atitinkamoje byloje netyrė, yra 1998 m. gruodžio 17 d. sprendimas, priimtas pagal Vyriausybės prašymą išaiškinti Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d. nutarimo nuostatą, kad po Prezidento rinkimų Seimui pritarus Prezidento pateiktai įgaliojimus grąžinusios Vyriausybės Ministro Pirmininko kandidatūrai ir Prezidentui paskyrus Ministrą Pirmininką bei patvirtinus jo pateiktos Vyriausybės sudėtį, jeigu nepasikeitė daugiau kaip pusė ministrų, tai reikštų, kad Vyriausybė yra iš naujo gavusi įgaliojimus veikti. Išaiškinęs šios nuostatos teiginį „Vyriausybė yra iš naujo gavusi įgaliojimus veikti“ kaip reiškiantį, kad ministrų pasikeitimai Vyriausybėje turėtų būti skaičiuojami nuo šių įgaliojimų gavimo, Konstitucinis Teismas atsisakė aiškinti kitą šios nuostatos dalį, būtent formuluotą „nepasikeitė daugiau kaip pusė ministrų“, konstatavęs, kad 1998 m. sausio 10 d. nutarime jis nenagrinėjo tų klausimų, kurie sukėlė neaiškumų prašymą išaiškinti šį nutarimą pateikusiai Vyriausybei (ar tokiam Vyriausybės sudėties pasikeitimui priskirtini atvejai, kai ministrai atleisti panaikinus atitinkamas institucijas arba nebelikus tokių pareigų ir kai pasikeitė ministrų pareigų pavadinimai išplėtus arba sumažinus ministerijų valdymo funkcijas, nors ministrai liko dirbti; ar reikėtų laikyti, kad ministrai pasikeitė, jeigu, panaikinus kai kurias ministerijas ir jų funkcijas perskirsčius kitoms ministerijoms, nė vienas ministras nepakeistas).

Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d. sprendime, kuriame aiškintos Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 13 d. nutarimo nuostatos apie tai, kad tradicinėms Lietuvoje bažnyčioms bei religinėms organizacijoms įstatymu gali būti užtikrinamos ir tokios teisės, kurių neturi tradicinėmis nesančios bažnyčios bei religinės organizacijos, neaiškinta, ar pagal Konstituciją tradicinėmis nesančioms valstybės pripažintoms bažnyčioms ir religinėms organizacijoms gali būti nustatytos tokios teisės, kurių neturi valstybės pripažinimo negavusios bažnyčios ir religinės organizacijos, nes tame nutarime neaptarti valstybės pripažinimo negavusių bažnyčių bei religinių organizacijų ir valstybės pripažintų (bet tradicinėmis Lietuvoje nesančių) bažnyčių bei religinių organizacijų statuso panašumai ar skirtumai; neaiškinta ir tai, kokiais kriterijais turi būti vadovaujama sprendžiant dėl religinių bendruomenių ir bendrijų įtraukimo į atitinkamą registrą kaip tradicinių Lietuvoje, nes šio klausimo

²⁷ Žr. Konstitucinio Teismo 1994 m. lapkričio 10 d., 1997 m. balandžio 9 d., 2002 m. rugsėjo 23 d., 2004 m. balandžio 6 d., 2004 m. liepos 2 d., 2006 m. kovo 14 d., 2006 m. lapkričio 20 d., 2010 m. gegužės 3 d., 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2012 m. lapkričio 29 d., 2014 m. rugpjūčio 27 d., 2016 m. sausio 13 d. sprendimus.

²⁸ Žr. Konstitucinio Teismo 1998 m. gruodžio 17 d., 2007 m. gruodžio 6 d., 2009 m. sausio 15 d., 2010 m. balandžio 20 d., 2014 m. vasario 26 d., 2015 m. sausio 14 d. sprendimus.

toje byloje, kurioje priimtas minėtas nutarimas, Konstitucinis Teismas taip pat netyrė. Tuo pačiu pagrindu šiame sprendime atsisakyta aiškinti ir Konstitucinio Teismo 1996 m. vasario 28 d. nutarimo nuostatą, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia diferencijuoto teisinio reguliavimo galimybės, nes tame nutarime visiškai nekalbama apie bažnyčias ar religines organizacijas.

2010 m. balandžio 20 d. sprendime, kuriame Konstitucinis Teismas aiškino savo aktų nuostatas, susijusias su pensijų ir atlyginimų mažinimu per ekonomikos krizę, jis taip pat atsisakė teikti išaiškinimus kai kuriais pareiškėjo Seimo keltais klausimais, konstatavęs, kad tų klausimų netyrė byloje, kuriose priimti atitinkami jo aktai. Be kita ko, atsisakyta aiškinti, ar valstybėje susidarius ypatingai situacijai (kilus ekonomikos krizei, įvykus gaivalinei nelaimei ir kt.) pensijų mažinimas turi būti proporcingai derinamas su kitomis priemonėmis (mokesčių lengvatų taikymu, esamų darbo vietų išsaugojimu ir naujų kūrimu, investicijų į darbo vietas pritraukimu, darbo užmokesčio fondo nemažinimu ir kt.), nes Konstitucinio Teismo nutarime, kurio nuostatą šiuo aspektu prašyta išaiškinti, pensijų mažinimo derinimo su kokiomis nors kitomis priemonėmis klausimas nebuvo tiriamas. Tuo pačiu pagrindu taip pat atsisakyta aiškinti: ar itin sunkios ekonominės, finansinės padėties susiklostymas valstybėje turi būti patvirtintas Vyriausybės nutarimu; ar atlyginimų mažinimas turi būti derinamas su proporcingu pensijų ir kitų socialinių išmokų mažinimu; ar mokesčių naštos didinimo ar mažinimo, darbui ir kapitalui tenkančios mokesčių naštos teisingesnio paskirstymo, atlyginimų ir pensijų bei kitų socialinių išmokų didinimo ar mažinimo klausimai turi būti sprendžiami kompleksiskai; ir kt.

Remdamasis tuo, kad negali aiškinti to, ko byloje, kurioje priimtas prašomas išaiškinti aktas, netyrė, Konstitucinis Teismas 2014 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu taip pat atsisakė pagal Seimo nario, siekusio išsiaiškinti tam tikrus sveikatos priežiūros specialistų rengimo valstybės lėšomis aspektus, prašymą aiškinti savo 2011 m. gruodžio 22 d., 2013 m. gegužės 16 d. nutarimų nuostatas. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad 2011 m. gruodžio 22 d. nutarime dėl Mokslo ir studijų įstatymo atitiktis Konstitucijai jis nenagrinėjo valstybės užsakymo parengti sveikatos priežiūros srities specialistus klausimų, tarp jų ir studijų sutarčių su tokiais rengiamais specialistais sudarymo sąlygų; 2013 m. gegužės 16 d. nutarime, kuriame vertinta Sveikatos draudimo įstatymo nuostatų atitiktis Konstitucijai, su sveikatos priežiūros specialistų rengimu ir jo finansavimu susiję klausimai taip pat nenagrinėti.

Neretai Konstituciniam Teismui pateiktuose prašymuose pareiškėjai prašė išaiškinti teisės aktų, tarp jų Konstitucinio Teismo aktų, taikymo klausimus. Tokiais atvejais argumentuodamas atsisakymą aiškinti savo aktus Konstitucinis Teismas dažnai nurodydavo kelias tokį sprendimą lėmusias priežastis: ne tik tai, kad pagal Konstituciją **Konstitucinis Teismas nesprendžia teisės aktų taikymo klausimų**, bet ir tai, kad atitinkamose byloje jis netyrė pareiškėjo keliamų klausimų; kai kuriais atvejais pažymėta ir tai, kad pareiškėjas tiksliai nenurodė, kurias Konstitucinio Teismo akto nuostatas prašo išaiškinti.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2010 m. gegužės 3 d. sprendime, kuriuo atsisakyta aiškinti Konstitucinio Teismo 2009 m. birželio 8 d. nutarimo nuostatas, susijusias su juridinių asmenų baudžiamąja atsakomybe, konstatuota, kad nors pareiškėjas prašo išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatą, iš prašymo matyti, jog prašoma išaiškinti Baudžiamajame kodekse nustatytą teisinį reguliavimą tuo aspektu, kurio Konstitucinis Teismas savo nutarime netyrė, t. y. ar konstatuojant juridinio asmens kaltę dėl nusikalstamos veikos padarymo būtina nustatyti ir tai, kad juridinis asmuo iš fizinio asmens padarytos nusikalstamos veikos gavo naudą ir tą naudą pripažino arba juridinis asmuo buvo suinteresuotas nusikalstama fizinio asmens veikla ir jos padariniais; toks prašymas iš esmės reiškia, kad prašoma išaiškinti Baudžiamajame kodekse nustatyto teisinio reguliavimo taikymo klausimą. Pareiškėjas taip pat klausė, ar minėto Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatos taikytinos ir neribotos atsakomybės juridiniams asmenims, tačiau nenurodė, kurias konkrečias nutarimo nuostatas jis prašė išaiškinti, todėl tokį jo prašymą Konstitucinis Teismas traktavo kaip prašymą išaiškinti visą nutarimą tuo aspektu, ar jis taikytinas ir neribotos atsakomybės juridiniams asmenims. Šiuo atžvilgiu Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnyje nurodytų subjektų įgaliojimai kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu išaiškinti jo nutarimą reiškia, jog turi būti prašoma išaiškinti tiksliai nurodytas atitinkamo nutarimo nuostatas; be to, šis klausimas minėtame nutarime taip pat netirtas.

Konstitucinio Teismo 2010 m. gruodžio 22 d. sprendimu atsisakyta pagal Aplinkos ministerijos kanclerio prašymą aiškinti Konstitucinio Teismo 2009 m. birželio 22 d. nutarimą, konstatavus, kad prašoma išaiškinti, kaip įsigaliojus šiam Konstitucinio Teismo nutarimui turi būti taikomi teisės aktai, kuriais reguliuojamos su pagrindinės miško žemės naudojimo paskirties ar miško naudmenų keitimu susijusios procedūros, ir kad tai iš esmės yra prašymas išaiškinti teisės aktų taikymo klausimus.

2011 m. rugsėjo 9 d. sprendimu Konstitucinis Teismas atsisakė pagal Šiaulių apygardos administracinio teismo prašymą aiškinti Konstitucinio Teismo 2011 m. vasario 14 d. nutarimo nuostatas. Jis pažymėjo, kad prašymas išaiškinti, kaip įsigaliojus Konstitucinio Teismo nutarimui, kuriuo Teisėjų atlyginimų įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį darbo advokatu laikotarpis nėra įskaitomas į stažą priedui už ištarnautus Lietuvos valstybei metus apskaičiuoti, pripažintas neprieštaraujančiu Konstitucijai, turėtų būti skaičiuojami priedai už ištarnautus Lietuvos valstybei metus teisėjams, iki Teisėjų atlyginimų įstatymo įsigaliojimo gavusiems didesnius priedus prie atlyginimo, kitas socialines garantijas, be kita ko, dėl to, kad į jų darbo stažą buvo įskaitomas darbo advokatu laikotarpis, iš esmės yra prašymas išaiškinti teisės aktų taikymo klausimus. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad prašymai išaiškinti, kaip turi būti taikomos teisės akto nuostatos, yra jam nežinybingi. Pareiškėjas taip pat klausė, ar iki Teisėjų atlyginimų įstatymo įsigaliojimo teisėjų turėtų didesnių socialinių garantijų sumažinimas neprieštarauja Konstitucijai. Šiuo atžvilgiu Konstitucinio Teismo sprendime pažymėta, kad Teismų įstatymo pakeitimo ir papildymo

įstatyme yra įtvirtinta nuostata, pagal kurią teisėjams, iki Teisėjų atlyginimų įstatymo įsigaliojimo turėjusiems didesnes socialines garantijas, be kita ko, dėl to, kad į jų darbo stažą buvo įskaičiuojamas darbo advokatu laikotarpis, jų turėtos socialinės garantijos nemažinamos, ir kad Konstitucinio Teismo 2011 m. vasario 14 d. nutarime šios nuostatos atitiktis Konstitucijai nebuvo tiriama ir vertinama. Konstatuota, kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje byloje, kurioje buvo priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė.

Konstitucinio Teismo 2015 m. sausio 14 d. sprendime atsisakyta aiškinti Konstitucinio Teismo 2010 m. birželio 29 d. nutarimo nuostatas tuo aspektu, ar, įsigaliojus šiam nutarimui, kuriuo teisinis reguliavimas, pagal kurį būtų galima apskaičiuoti ir mokėti teisėjų valstybines pensijas, pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai, ir įstatymų leidėjui atitinkamai nepakeitus šio teisinio reguliavimo, asmenys, kuriems teisėjų valstybinės pensijos buvo paskirtos ir mokamos remiantis Konstitucinio Teismo nutarime suformuluotomis oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, įgijo teisę, kad jiems tokio dydžio teisėjų valstybinės pensijos būtų mokamos ir toliau, ir tokia jų teisė yra ginama pagal Konstituciją. Konstitucinis Teismas tokį prašymą traktavo kaip prašymą išaiškinti, kaip turi būti taikomas jo 2010 m. birželio 29 d. nutarimas, įstatymų leidėjui nesiėmus veiksmų jam įgyvendinti; be to, Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad tame nutarime jis šio klausimo netyrė.

Kitais argumentais atsisakymas pateikti oficialų išaiškinimą grindžiamas rečiau. Paprastai taip pat pateikiamas ne vienas, bet keli vienas kitą papildantys argumentai.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 26 d. sprendime atsisakyta aiškinti, be kita ko, Konstitucinio Teismo 2013 m. gegužės 16 d. nutarime pavartotą sąvoką „ekonomiškai pagrįsti sveikatos priežiūros paslaugų įkainiai“, pažymėjus, kad pareiškėjo prašymas išaiškinti, kaip konkrečiai turėtų būti apskaičiuojamos sveikatos priežiūros paslaugų kainos, kad jos būtų ekonomiškai pagrįstos, vertintinas kaip ekonominio tikslingumo klausimas ir kaip prašymas išaiškinti, kaip konkrečiai turėtų būti įgyvendinamas Konstitucinio Teismo nutarimas.

Nuostata, kad aiškinimo paskirtis yra nuodugniau paaiškinti tas Konstitucinio Teismo baigiamojo akto nuostatas, formuluotes, dėl kurių prasmės yra kilę neaiškumų, o ne tai, kaip konkrečiai jis turėtų būti įgyvendinamas, pirmą kartą suformuluota Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendime, kuriame nurodyta ir daugiau prašymams išaiškinti Konstitucinio Teismo aktus keliamų reikalavimų, taip pat pirmą kartą konstatuoti Konstitucinio Teismo įgaliojimai atsisakyti aiškinti, jeigu aiškinimas būtų beprasmiškas (savitikslis).

Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimu atsisakyta pagal Seimo nario prašymus aiškinti Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvadą, kurioje pripažinta, kad per 2012 m. Seimo rinkimus buvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas. Sprendime pažymėta, kad tais atvejais, kai remiantis Konstitucinio Teismo išvada yra priimtas galutinis Seimo sprendimas,

Konstitucinis Teismas turi įgaliojimus vertinti ir spręsti, ar šios išvados aiškinimas nebūtų beprasmiškas, ir atsisakyti jį aiškinti. Kita vertus, tokia išvada galėtų būti aiškinama siekiant, kad teisėkūros procese būtų deramai atsižvelgiama į Konstitucinio Teismo formuojamą oficialiąją konstitucinę doktriną. Sprendime taip pat pabrėžta, jog prašymu išaiškinti Konstitucinio Teismo išvadą, kad per Seimo narių rinkimus buvo pažeistas rinkimų įstatymas, negali būti kvestionuojama Seimo teisės akto, priimto remiantis šia išvada, atitiktis Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams); tai gali būti daroma inicijuojant naują konstitucinės justicijos bylą, Konstitucijoje numatytiems subjektams su atitinkamu prašymu kreipiantis į Konstitucinį Teismą.

Kaip konstatuota šiame sprendime, pareiškėjo prašymai neatitiko tokiems prašymams keliamų reikalavimų. Viename jų pareiškėjas prašė išaiškinti Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvados rezoliucinėje dalyje įtvirtintus sprendimus, kad per 2012 m. Seimo rinkimus buvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, neatsižvelgdamas į jų ryšį su motyvuojamojoje dalyje išdėstytais argumentais. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad tais atvejais, kai jo prašoma išaiškinti Konstitucinio Teismo akto rezoliucinės dalies nuostatas, ignoruojant jų ryšį su motyvuojamojoje dalyje išdėstytais oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, kitais argumentais, Konstitucinis Teismas turi įgaliojimus atsisakyti aiškinti savo aktą. Iš pareiškėjo prašymo taip pat buvo matyti, kad jis abejojo, ar Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvadoje pateikti argumentai yra pakankami jos rezoliucinėje dalyje įtvirtintiems sprendimams pagrįsti. Šiuo atžvilgiu Konstitucinis Teismas priminė savo 2006 m. kovo 14 d. sprendime išdėstytą nuostatą, kad jo įgaliojimai oficialiai aiškinti savo aktus negali būti interpretuojami taip, esą jie apima ir pareigą aiškinti tų aktų ar atskirų jų nuostatų įtvirtinimo ir suformulavimo argumentus arba motyvus, nenurodytus tuose aktuose. Kitu prašymu pareiškėjas iš tiesų prašė išaiškinti ne Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvados, o Konstitucijos nuostatas, kurių Konstitucinis Teismas šioje išvadoje pareiškėjo nurodytu aspektu (t. y. kokius sprendimus turėtų priimti Seimas, remdamasis Konstitucinio Teismo išvada dėl paklausimo, ar per Seimo narių rinkimus nebuvo pažeistas rinkimų įstatymas) neaiškino. Kadangi abiejuose pareiškėjo prašymuose iš esmės klausta, kokius konkrečius sprendimus turėtų priimti Seimas, remdamasis Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvada, Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad aiškinimo paskirtis – nuodugniau paaiškinti tas Konstitucinio Teismo baigiamojo akto nuostatas, formuluotes, dėl kurių prasmės yra kilę neaiškumų, o ne tai, kaip konkrečiai jis turėtų būti įgyvendinamas.

Įvertinęs šias aplinkybes, taip pat tai, kad, remdamasis Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvada, Seimas jau buvo priėmęs galutinius sprendimus (kuriais pripažino negaliojančiais Seimo rinkimų rezultatus vienoje vienmandatėje rinkimų apygardoje ir nustatė galutinius Seimo rinkimų rezultatus daugiamentatėje rinkimų apygardoje), Konstitucinis Teismas nusprendė, jog aiškinti šią išvadą pagal pareiškėjo prašymus nebūtų prasminga, toks aiškinimas būtų savitiksli.

Tuo pagrindu, kad *prašymą išaiškinti Konstitucinio Teismo aktą pateikė tokios teisės neturintis subjektas*, aiškinti atsisakyta tik vieną kartą, kartu pašalinant tam tikrą interpretacinį neaiškumą, susijusį su nauja redakcija išdėstytos Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 1 dalies turiniu.

Konstitucinio Teismo 2016 m. sausio 13 d. sprendimu atsisakyta pagal vidaus reikalų ministro prašymą aiškinti Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 6 d. nutarimo nuostatas, konstatavus, kad vidaus reikalų ministras neturi teisės prašyti išaiškinti šį nutarimą. Aiškindamas Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio (2015 m. gegužės 14 d. redakcija) 1 dalį, kurioje nustatyti subjektai, turintys teisę prašyti Konstitucinį Teismą pateikti oficialų savo akto išaiškinimą, Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad šios dalies formuluotė „kitos institucijos“ reiškia tokias institucijas, kurios nurodytos šio įstatymo 60 straipsnio (2015 m. gegužės 14 d. redakcija) 1 dalyje. Taigi pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 1 dalį Konstitucinis Teismas savo nutarimą oficialiai gali aiškinti pagal dalyvavusių byloje asmenų, kitų šio įstatymo 60 straipsnio 1 dalyje nurodytų institucijų ar asmenų (Seimo, Prezidento, Vyriausybės, Aukščiausiojo Teismo pirmininko, generalinio prokuroro ar teisingumo ministro) prašymą, taip pat savo iniciatyva. Nei vidaus reikalų ministras, nei Vidaus reikalų ministerija nėra nurodyti Konstitucinio Teismo įstatymo 60 straipsnio 1 dalyje, taip pat jie nėra dalyvavę byloje, kurioje priimtas Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 6 d. nutarimas, asmenys. Konstatuota, kad Konstitucinis Teismas neaiškina savo nutarimo pagal prašymą, paduotą institucijų ar asmenų, neturinčių teisės prašyti išaiškinti atitinkamą nutarimą.

Kartu Konstitucinio Teismo sprendime pažymėta, kad vidaus reikalų ministras prašė išaiškinti, ar įstatymų leidėjas turi nustatyti dėl valstybinių pensijų sumažinimo dideliu mastu susidariusių praradimų kompensavimo mechanizmą. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad 2012 m. vasario 6 d. nutarime jis tyrė Valstybinių pensijų įstatymo bei Socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinojo įstatymo nuostatų, kuriomis buvo sumažintos valstybinės pensijos, atitiktį Konstitucijai, tačiau nekonstatavo, kad jos sumažintos dideliu mastu, ir nesprendė klausimo dėl jų kompensavimo mechanizmo nustatymo. Taigi vidaus reikalų ministras prašė išaiškinti tai, ko Konstitucinis Teismas toje byloje, kurioje priimtas 2012 m. vasario 6 d. nutarimas, netyrė. Neaiškumų pareiškėjui kilo ne tiek dėl šio nutarimo nuostatų turinio prasmės, kiek dėl to, kaip tas nutarimas turi būti įgyvendinamas. Be to, prašymu siekta, kad būtų įvertinta Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų ir valstybinių pensijų, sumažintų dėl draudžiamųjų pajamų turėjimo, kompensavimo įstatymo, priimto įgyvendinant minėtą Konstitucinio Teismo nutarimą, atitiktis Konstitucijai. Taigi, jeigu šį prašymą būtų pateikęs tokią teisę turintis subjektas, prašymas būtų buvęs pripažintas nežinybingu Konstituciniam Teismui.